

## **§ 11 Miljøgodkendelse af økologisk konsumægsproduktion**

**Bygaden 42, 6440 Augustenborg**

**Meddelt d. 13. maj 2016**

**Meddelt af Erhverv & Affald**

**Sønderborg Kommune**

## **Kommunens afgørelse**

Sønderborg Kommune meddeler miljøgodkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 11, stk. 2 på Bygaden 42, 6440 Augustenborg matr. nr. 2b Asserballe, Asserballe ejerlav, til en produktion på 22.000 økologiske årshøner til konsumægsproduktion, svarende til 129,41 DE. I forbindelse med omlægningen til økologisk produktion skal der bygges verandaer på den nuværende fjerkræstald. Desuden inddrages et areal til hønsegård.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og driften af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 11, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen. Godkendelsen meddeles på de vilkår, der fremgår af den miljøtekniske redegørelse, kommunes vurdering og vilkår.

De stillede vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Husdyrbrugslovens § 42.

Ejendommen har fået en § 10 tilladelse d. 11. februar 2016 til omlægning af produktionen til hønnikeproduktion, men ejer ønsker ikke at tage denne tilladelse i brug. I stedet har ansøger indsendt en ny ansøgning om omlægning af produktionen til en økologisk konsumægsproduktion.

Der er ikke med denne miljøgodkendelse taget stilling til evt. tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning som f.eks. Byggeloven eller Arbejdsmiljøloven.

## **Gyldighed**

Godkendelsen skal være udnyttet inden to år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år.

## **Offentlighed**

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af godkendelsen gennemført en nabohearing af naboer i konsekvensområdet for lugt i perioden fra den 21. april 2016 til den 12. maj 2016. Der indkom ingen høringssvar i høringsperioden.

Miljøgodkendelsen er meddelt den 13. maj 2016. Afgørelsen er offentliggjort på [www.sonderborgkommune.dk](http://www.sonderborgkommune.dk) den 13. maj 2016 og der er efterfølgende orienteret herom i Sønderborg Ugeavis.

### **Revurdering af miljøgodkendelsen**

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Første gang dog efter 8 år.

## **Ansøger og ejerforhold**

### **Ansøger:**

Navn: Robert Helge Beck  
Adresse: Bygaden 42 (hvor der søges)  
Postnummer: 6440 Augustenborg  
Ansøgningsnr.: 86099 - version 5

### **Konsulent:**

Navn: Ulla R. Pallesen, LandboSyd  
Adresse: Peberlyk 2  
Postnummer: 6200 Aabenraa

### **Kontaktperson på bedriften**

Navn: Robert Helge Beck  
Adresse: Struckdamm 6  
Postnummer: 24939 Flensburg, Tyskland

### **Bedriftoplysninger**

Navn på bedriften: Robert Beck  
Adresse: c/o LandboSyd, Peberlyk 2  
Postnummer: 6200 Aabenraa  
CVR-nummer: 35431403  
P-nummer: 1019764547  
Ejendomsnummer: 5400031192  
Ejer af ejendommen: Robert Helge Beck

### **Godkendelsen er udarbejdet af:**

Sønderborg Kommune  
Land, By og Kultur  
Erhverv & Affald  
Rådhusstorvet 10  
6400 Sønderborg

Sagsbehandler: Lene Alnor  
Sagsbehandler, arealdel: Sussanne B. Mortensen  
Sag nr.: 16/9247  
KS: SBMO/LKAO

## Indholdsfortegnelse

<b>1</b>	<b>Resumé og samlet vurdering.....</b>	<b>8</b>
1.1	Ansøgning .....	8
1.2	Ikke teknisk resumé.....	9
<b>2</b>	<b>Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold.....</b>	<b>12</b>
2.1	Planmæssige forhold.....	14
2.2	Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.....	14
2.3	Placering i landskabet.....	16
<b>3</b>	<b>Husdyrhold, staldanlæg og drift .....</b>	<b>17</b>
3.1	Bygninger .....	17
3.2	Husdyrhold .....	18
3.3	Staldindretning .....	20
3.4	Ventilation .....	22
3.5	Fodring.....	23
3.6	Energi- og vandforbrug.....	24
3.7	Spildevand herunder regnvand .....	26
3.8	Affald.....	27
3.9	Råvarer og hjælpestoffer.....	29
3.10	Driftsforstyrrelser eller uheld .....	29
<b>4</b>	<b>Gødningsproduktion og –håndtering.....</b>	<b>31</b>
4.1	Gødningstyper og mængder .....	31
4.2	Opbevaring og håndtering af flydende gødning og vaskevand.....	32
4.3	Fast gødning og dybstrøelse .....	33
4.4	Udbringning af husdyrgødning .....	34
<b>5</b>	<b>Forurening og gener fra husdyrbruget.....</b>	<b>37</b>
5.1	Ammoniak og natur .....	37
5.2	Lugt.....	43
5.3	Fluer og skadedyr.....	45
5.4	Transport .....	45

5.5	Støj og vibrationer .....	46
5.6	Støv fra anlæg og maskiner.....	47
5.7	Lys.....	47
<b>6</b>	<b>Beskrivelse og vurdering af arealerne.....</b>	<b>49</b>
6.1	Harmoniarealerne.....	49
6.2	Lokalisering og planmæssige forhold .....	50
6.3	Påvirkninger af søer og vandløb .....	51
6.4	Påvirkninger af fjord og hav .....	53
6.5	Nitrat til grundvand .....	56
6.6	Beskyttet natur.....	56
6.7	Bilag IV arter.....	59
6.8	Natura 2000 .....	59
6.9	Beskyttede sten- og jorddiger .....	60
6.10	Kultur- og fortidsminder .....	60
<b>7</b>	<b>Bedste tilgængelige teknik (BAT) .....</b>	<b>61</b>
<b>8</b>	<b>Husdyrbrugets ophør.....</b>	<b>63</b>
<b>9</b>	<b>Egenkontrol og dokumentation .....</b>	<b>64</b>
<b>10</b>	<b>Offentliggørelse, klagevejledning og underretning .....</b>	<b>65</b>
<b>11</b>	<b>Konklusion .....</b>	<b>65</b>
<b>12</b>	<b>Generelt.....</b>	<b>66</b>
<b>13</b>	<b>Vilkår.....</b>	<b>67</b>
	GENERELT.....	67
	EGENKONTROL .....	67
	HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD.....	68
	HUSDYRHOLDET, STALDANLÆG OG DRIFT .....	68
	GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDBTERING .....	69
	FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG.....	70
	AREALER .....	70

HUSDYRBRUGETS OPHØR.....	71
<b>Lovgrundlag.....</b>	<b>72</b>

## **Bilag**

1. Kort over afstande
2. Situationsplan
3. Afløbsplan
4. Oversigt over hønsegård
5. Kort over udbringningsarealer og kørselsveje
6. Beredskabsplan
7. Alle arealer
8. Lokalisering og planforhold
9. Grundvand
10. Overfladevand
11. Beskyttet natur
12. Natura 2000
13. Kort med naturpunkter

## 1 Resumé og samlet vurdering

### 1.1 Ansøgning

Sønderborg kommune har modtaget ansøgning (nr. 86099) fra Robert Helge Beck om miljøgodkendelse af ændring og udvidelse af husdyrproduktionen på Bygaden 42, 6440 Augustenborg. Ansøgning om miljøgodkendelse er indsendt til Sønderborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 9. marts 2016. Seneste version af ansøgning, version 5, er modtaget den 12. april 2016.

Ansøger har købt en fjerkræstald og en gyllebeholder, som tidligere tilhørte ejendommen Bygaden 40. Stalden og gyllebeholderen er blevet udmatrikuleret og har fået matrikel nr. 2b Asserballe Ejerlav, Asserballe. Ansøger ønsker at omlægge produktionen i fjerkræstalden beliggende på matr. 2b.

Der ansøges om at ændre et eksisterende anlæg til æglæggende høner på adressen Bygaden 42, 6440 Augustenborg. Dyreholdet ønskes omlagt fra konventionel konsumægsproduktion til økologisk konsumægsproduktion hvor der kræves udendørsareal til hønsegård. Desuden udvides dyreholdet fra 20.000 årshøner til 22.000 årshøner.

Der skal bygges verandaer på den eksisterende stald til æglæggende høner. I forbindelse med ændringen ændres det eksisterende burægssystem i den eksisterende stald til et gulvdriftssystem med gødningskumme og udendørs hønsegård.

Miljøgodkendelsen omfatter produktionen på Bygaden 42, hvorpå 22.000 årshøner opstalles, svarende til 129,41 DE. Desuden omfatter miljøgodkendelsen alle dyrkningsarealer tilknyttet CVR nr.: 35431403.

Ejendommen har hidtil ikke været godkendelsespligtig. Der er d. 11. februar 2016 meddelt en § 10 tilladelse til omlægningen af produktionen på Bygaden 42 fra konsumægsproduktion til hønnikeproduktion. Ansøger ønsker ikke at udnytte denne § 10 tilladelse.

Den miljøtekniske beskrivelse bygger på virksomhedens ansøgning og en række supplerende oplysninger.

Hvor det er fundet relevant, har Sønderborg Kommune vurderet på konsekvenserne af etableringen, samt givet begrundelse for de opstillede vilkår.

Sønderborg Kommune godkender hermed en ægproduktion på 22.000 økologiske konsumægshøner, svarende til 129,41 DE på Bygaden 42, samt afsætning af husdyrgødning på arealerne tilhørende CVR-nr. 35431403.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet



vet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 11, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Vilkårene i denne miljøgodkendelse vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

Kommunen har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte udvidelse af husdyrproduktionen på Bygaden 42 i henhold til Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger.

Der skal gøres opmærksom på, at etablering af nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra Sønderborg Kommune.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk redegørelse og Sønderborg Kommunes bemærkninger og vurdering af udvidelsen og dens miljømæssige påvirkninger af naturen, miljøet og naboer.

## 1.2 Ikke teknisk resumé

### **Produktion og anlæg**

Der ansøges om at ændre og udvide en eksisterende ægproduktion beliggende Bygaden 42, 6440 Augustenborg. Den ansøgte produktion omfatter 22.000 årshøner, svarende til 129,41 DE.

Ejendommen ejes af Robert Beck. Robert Beck driver på nuværende tidspunkt ikke andre produktioner i Sønderborg Kommune, men ansøger i øjeblikket om også at etablere en hønneproduktion på Kanalvej 10, 6440 Augustenborg.

Ændringen og udvidelsen af produktionen kræver etablering af verandaer på en eksisterende stald, så hønsene får adgang til hønsegården. Verandaerne bliver 5,5 x 80 m.

Verandaerne udformes i samme byggestil og med udgangspunkt i de samme materialer som den eksisterende stald på ejendommen. Verandaerne bliver med net i siderne. Hele produktionsanlægget ligger samlet.

Verandaerne opføres på siden af den eksisterende bygning, og vil derfor ikke ændre det visuelle indtryk af stalden væsentligt.

Al gødning fra ejendommen afsættes til ansøgers egne arealer.

### **Placering**

Staldanlægget er placeret i landzone ca. 375 m øst for landsbyen Asserballe på Midtals. Der

er ca. 90 m til nærmeste beboelse. Verandaerne placeres i tilknytning til det eksisterende byggeri.

Projektet overholder afstandskravene i husdyrloven.

### **Gener**

Omlægningen af produktionen vil ændre lugtpåvirkningen af ejendommens omgivelser. Ifølge lugtberegningerne er geneafstandskravene overholdt, og husdyrbruget forventes derfor ikke at give anledning til væsentlige gener ud over, hvad der er normalt for denne type produktion.

Der vil blive foretaget flue- og skadedyrsbekæmpelse ved anlægget. Al husdyrgødning vil blive fjernet flere gange ugentligt og i første omgang opbevaret i en container udenfor bygningen og efterfølgende opbevaret i markstak.

Til- og frakørsel til ejendommen vil ske af Bygaden. Udvidelsen af anlægget vurderes ikke til at give øgede trafikale gener for omboende. Antallet af transporter forventes at falde med ca. 13 %.

### **Harmoniareal**

Bedriftens arealer er miljøgodkendt i forbindelse med denne godkendelse.

Da produktionen er økologisk skal hønnikerne have adgang til et udendørsareal. Udendørsarealet består af mark 142-0a og 143-0a, se bilag 4 der afgræsses med et dyretryk svarende til 1,4 DE/ha.

Den økologiske bedrift kommer fremadrettet til at bestå af de 51,20 ha, der er angivet som ejede og forpagtede i skemaerne i ansøgningsskema-nr. 86099 plus markerne, der er angivet "aftalearealer". "Aftalearealerne" er en del af ejers konventionelle bedrift og indgår derfor ikke i beregningerne.

Til de 129,3 DE fra Bygaden 42 samt 74,99 DE fra Kanalvej 10 (ansøgers anden ejendom), i alt 204,39 DE er der således 178,44 ha til rådighed.

### **Ammoniakbelastning og særlig værdifuld natur**

Der er beregnet en årlig ammoniakemission fra anlægget på 4.510,80 kg N/år. Projektet overholder det generelle krav om 30 % reduktion af ammoniaktabet i forhold til referencenormen for stalde og opbevaringslagre.

For at reducere ammoniakemissionen vælges hyppig udmugning som har en ammoniakreducerende effekt på 36 %.

Der er udført beregninger af ammoniakdepositionen til naturtyper beliggende i nærheden af anlægget. Sønderborg Kommune vurderer, ud fra beregningerne, at ammoniakdepositionen fra anlægget ikke vil medføre en ændring af naturområderne, og at projektet dermed ikke vil medføre en forringelse af naturområderne.

Ingen af anlæggets bygninger ligger i eller i umiddelbar nærhed af et Natura 2000-område. Nærmeste Natura 2000 område på land er Lilleskov og Troldmose (H189), se bilag 12. Area-

let afvander ikke til området. Afstanden til skoven er ca. 1.500 meter fra udbringningsarealet 101-0.

Det er vurderet ud fra den store afstand fra produktionsanlægget til Natura 2000 -områder, at nedfald af ammoniak, der skyldes emission fra projektet, ikke er til skade for de beskyttede områder.

Det er vurderet, at projektet hverken i sig selv eller i kumulation med andre påvirkninger og bidrag fra andre projekter har skadevirkning på Natura 2000-områderne eller de naturtyper og arter, der forekommer i de internationale naturbeskyttelsesområder.

### **Andre miljøpåvirkninger**

Produktionen overholder alle gældende normer for opbevaring og udbringning af husdyrgødning, håndtering af spildevand og affald, støjbelastning af omgivelser m.v. Det betyder, at projektets virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som acceptable.

Yderligere vurderes det, at udvidelsen ikke vil have indflydelse på bilag IV-arter, planter eller dyr omfattet af artsfredninger eller optaget på nationale eller regionale rødlistor, som findes eller kan forventes at leve i området omkring ejendommen.

### **BAT**

I forhold til det generelle ammoniakreduktionskrav, som beskrevet i husdyrloven, skal husdyrbruget reducere ammoniakfordampningen med 30 % i forhold til referencestaldsystemet. Desuden skal projekter normalt leve op til et BAT-krav for udledning af ammoniak beregnet ud fra Miljøstyrelsens vejledninger. Miljøstyrelsen har dog ikke beregnet et vejledende emissionsgrænseniveau for økologiske fjerkræproduktioner. Ansøger har valgt at reducere ammoniakudledningen ved at anvende hyppig udmugning med en effekt på ammoniakemissionen på 36 %. Derudover lever bedriften op til en lang række virkemidler, som er bundet op i den generelle gældende lovgivning.

Ud fra økonomiske og proportionale betragtninger vurderer kommunen, at husdyrbruget har inddraget BAT og truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg.

## 2 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Bilag 1 og figur 1 viser en oversigtsplan med angivelse af anlæggets placering i forhold til omgivelserne. Jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 6 er etablering af anlæg samt udvidelser og ændringer af eksisterende husdyrbrug for mere end 3 dyreenheder, der medfører forøget forurening, ikke tilladt indenfor eller i en afstand af mindre end 50 m fra:

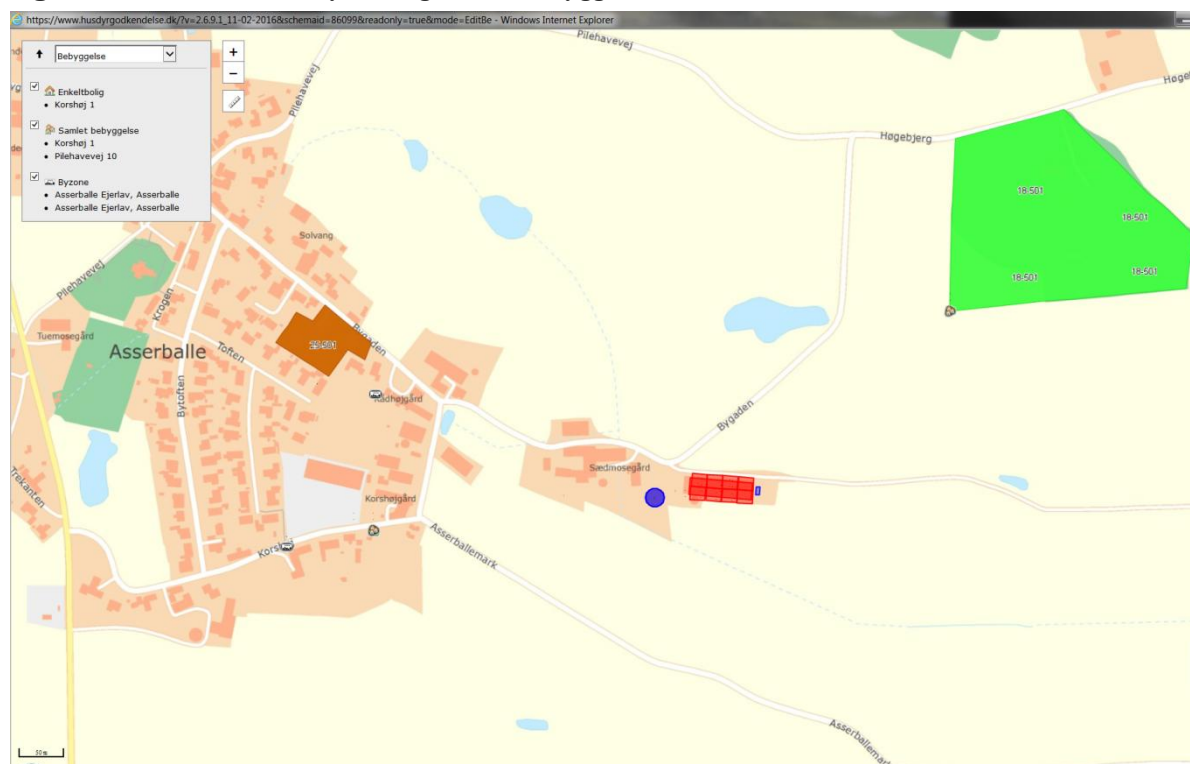
- eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde

- områder i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål, eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.

Staldanlægget er placeret i landzone med ca. 90 m til nærmeste beboelse, Bygaden 40, som er en del af den ejendom, hvorfra fjerkræstalden på Bygaden 42 er udstykket fra. Denne beboelse er en del af en landbrugsejendom. Den indgår derfor ikke i lugtberegningerne. Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt og som ikke ejes af ansøger, er Korshøj 1, ca. 320 meter vest for anlægget. Korshøj 1 er også den nærmeste bolig der udløser samlet bebyggelse, se desuden afsnittet ”lugt”. Samlet bebyggelse udløses også af lokalplanen for gokartbanen ved Høgebjerg, (Lokalplan 20.1 med lokalplannr. 18-501), som er beliggende ca. 300 m nordøst for anlægget.

Nærmeste byzone eller sommerhusområde udgøres af zonegrænsen til byzonen i Asserballe ca. 340 m vest for anlægget, se figur 1.

**Figur 1.** Nærmeste nabo, byzone og samlet bebyggelse



Etablering af anlæg samt udvidelser og ændringer af eksisterende husdyrbrug, der medfører forøget forurening, er endvidere ikke tilladt indenfor en afstand af 50 m fra nabobeboelse. Forbudszonerne fremgår af tabel 1.

**Tabel 1.** Forbudszoner (målt fra nærmeste stald eller lager, hvor der sker ændringer)

Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstands krav
Byzone	ca. 375 m	Fra stalden til byzoneareal i Asserballe	50 m
Sommerhusområde	Ca. 2,5 km	Fra staldanlægget til nyt sommerhusområde ved Asserballeskov Strand og Blommeskobbel	50 m
Lokalplanlagt område (bolig, erhverv, rekreative formål etc.)	ca. 300 m	Fra stalden til lokalplan "Gokartbane ved Høgebjerg" Lokalplan 20.1 med lokalplannr. 18-501	50 m
Nærmeste nabo (uanset landbrugspligt eller ej)	Hhv. ca. 92 m og 130 m	Fra gyllebeholder og og hønsstald til Bygaden 40	50 m
Nærmeste nabobeboelse i samlet bebyggelse	ca. 320 m	Fra staldanlægget til Korshøj 1, som er den nærmeste beboelse, som udløser samlet bebyggelse.	50 m

Jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 20 skal kommunen ved vurdering af en ansøgning om tilladelse eller miljøgodkendelse sikre sig, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses, hvis anlægget ligger mindre end 300 m fra:

- samlet bebyggelse
- eksisterende eller fremtidigt byzone eller sommerhusområde
- lokalplanlagte områder i landzone (boligformål, blandet bolig og erhverv)

Anlægget er beliggende mere end 300 m fra ovenstående.

Derudover skal genekriterierne for lugt være overholdt. Læs mere herom i afsnit 5.2.

Jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 8 må stalde og lign. samt gødningsopbevaringsanlæg ikke etableres indenfor følgende afstande:

**Tabel 2.** Oversigt over afstande fra de nye verandaer

Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Stuehus	- m	Ingen beboelse på ejendommen	15 m
Naboskel	Ca. 31 m	Fra veranda på sydsiden af stalden til matr. 315 Asserballe Ejerlav, Asserballe.	30 m
Levnedsvirksomhed	>>25 m	Nærmeste butikker med fødevarer ligger i Fynshav	25 m

Fælles vandindvindingsanlæg	262 m	Fra staldanlægget til Asserballes Vandværksboring med DGU-nr. 170.471	50 m
Enkelt vandindvindingsanlæg	>> 1 km	Til boringer langs Tovrup	25 m
Vandløb	ca. 50 m	Fra den sydlige veranda til rørlagt vandløb/grøft	15 m
Dræn	> ca. 15 m	Evt. Dræn inden for 15 m fra de nye verandaer vil blive lagt om i faste rør.	15 m
Sø	280 m	Til de nærmeste § 3 registrerede vandhuller mod vest, nord og øst	15 m
Privat vej	>> 15 m	Ukendt	15 m
Offentlig vej	ca. 16 m	Fra den nordlige veranda til Bygadens vejmatrikel	15 m

Kilde: Danmarks Miljøportal og Jupiterdatabasen (Geus).

Afstandene fremgår også af bilag 1.

### Miljømyndighedens vurdering

Påvirkninger fra anlægget er vurderet på baggrund af det indsendte ansøgningsmateriale, Kommuneplan 2013-2025, samt kortmateriale fra Sønderborg Kommune.

Ifølge Kommuneplan for Sønderborg Kommune ligger anlægget i landzone. Der er ingen lokalplan for området. Det vurderes, at Husdyrlovens §§ 6 og 8 overholdes. Der stilles derfor ikke supplerende vilkår. Der er mere end 300 meter til nærmeste bolig i samlet bebyggelse. Dermed er ansøgningen ikke omfattet af Husdyrlovens § 20.

## 2.1 Planmæssige forhold

Ifølge Kommuneplan 2013 – 2025 for Sønderborg Kommune ligger ejendommen i plandistrikt Fynshav. Ejendommen ligger i landområde med kommuneplannr. 2.2.013.J. Ejendommen er beliggende i et område, som ikke er omfattet af en lokalplan.

Ifølge Spildevandsplan 2009-2016 for Sønderborg Kommune, er ejendommen ikke tilsluttet offentlig kloak. Der er ikke sanitært spildevand fra ejendommen.

Anlægget forsynes med vand fra Asserballe vandværk.

### Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at ændringen af produktionen kan ske uden at der opstår konflikt med planforholdene i Sønderborg Kommune.

## 2.2 Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.

**Naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser:** Bygningerne ligger uden for udpegningen ”Særligt næringsfattige naturarealer” og ”Naturområder” og ”Område med naturinteresser”.

**Natura 2000:** Der er ingen bygninger inden for Natura 2000. Det nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde på land er Lilleskov og Troldmose, som ligger 5,1 km nordvest for anlægget. Nærmeste marine internationale naturbeskyttelsesområde er Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet rundt om Als (habitatområde H173), som ligger 3 km øst for ejendommen.

**Områder med landskabelig værdi:** Bygningerne ligger uden for udpegningen "Værdifulde landskaber".

**Uforstyrrede landskaber:** Bygningerne ligger inden for udpegningen. Ifølge kommuneplanen, skal etablering af større byggerier så vidt muligt undgås i uforstyrrede landskaber.

**Områder med særlig geologisk værdi:** Bygningerne ligger inden for udpegningen "Geologiske interesseområder". Ifølge kommuneplanen, skal byggeri og anlægsarbejde, som kan sløre landskabets dannelsesformer så vidt muligt undgås i områder med geologiske bevaringsværdier.

**Rekreative interesseområder:** Der er ingen bygninger inden for udpegningerne: "Eksisterende byzoner", "Arealudlæg til byformål", "Eksisterende sommerhusområder", "Arealudlæg til ferie-fritidsformål" og "Arealer til ferie-fritidsformål".

**Værdifulde kulturmiljøer:** Bygningerne ligger uden for udpegningen "Værdifulde kulturmiljøer".

**Kirkeomgivelser:** Bygningen ligger uden for udpegningen "Kirkebyggelinjer" og "Kirke-landskaber".

**Kystnærhedszonen:** Bygningerne ligger uden for udpegningen

**Lavbundsarealer inkl. evt. okkerklassificering:** Bygningerne ligger uden for lavbundsarealer.

**Skovrejsningsområder:** Bygningerne ligger uden for udpegningen.

**Fredede områder:** Bygningerne ligger uden for beskyttelseslinjen.

**Beskyttede naturarealer (§ 3):** Ca. 190 m syd for stalden ligger et registreret engareal. Byggeriet kommer ikke til at berøre engen.

**Strandbeskyttelseslinje:** Bygningerne ligger uden for udpegningen.

**Klitfredningslinje:** Der er ingen bygninger inden for udpegningen.

**Skovbyggelinje:** Bygningerne ligger uden for beskyttelseslinjen, hvor der normalt ikke må bygges.

**Søbeskyttelseslinje:** Bygningerne ligger uden for udpegningen.

**Fortidsmindebeskyttelseslinje:** Der ligger ingen bygninger inden for udpegningen.

**Beskyttede sten- og jorddiger:** Bygningerne ligger uden for udpegningen. Der ligger ingen beskyttede sten- og jorddiger i nærheden af stalden.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Stalden ligger inden for uforstyrret landskab samt inden for område med særlig geologisk værdi. Da der er tale om en tilbygning til en eksisterende stald, vurderer Sønderborg Kommune, at byggeriet ikke er i uoverensstemmelse med kommuneplanens retningslinjer for de to udpegninger.

Sønderborg Kommune vurderer derved, at alle bygge- og beskyttelseslinjer samt kommuneplanens retningslinjer vedrørende landskab er overholdt.

## **2.3 Placering i landskabet**

I forbindelse med etableringen af en økologisk æg-produktion, skal den nuværende staldbygning udvides til begge sider ved, at der etableres en veranda på 5,5 meter på hver langside af den nuværende stald, se bilag 2. Stalden bliver dermed 11 meter bredere. Det nuværende tag har en taghældning på 20 grader. Taget over de nye verandaer får en taghældning på 12 grader. Verandaerne etableres med gråt ståltag som den eksisterende stald.

### **Landskabet omkring staldanlægget**

Ejendommen ligger i et småkuperet område, hvor der er mange hegn. Stalden ligger øst for Asserballe og de øvrige bygninger til Bygaden 40 ligger mellem byen og fjerkræ stalden. Mod nord og syd er der levende hegn. Det vurderes derfor, at stalden ikke er synlig for omkringboende eller fra større afstande.

### **Miljømyndighedens vurdering**

De nye verandaer ligger i tilknytning til det eksisterende anlæg. De nye verandaer bliver lavere end den eksisterende stald og tilbygningen vil ikke adskille sig væsentligt fra den eksisterende bygningsmasse mht. materialer og farver. Der ændres ikke ved de tekniske anlæg i forbindelse med stalden. Disse står også i tilknytning til den eksisterende stald.

Det vurderes derfor, at de nye tilbygninger ikke ændrer væsentligt på oplevelsen af landskabet og der stilles derfor ikke vilkår om ny beplantning langs verandaerne.

Det vurderes samlet, at etableringen af verandaerne ikke vil være i konflikt med de landskabelige interesser i området.



### 3 Husdyrhold, staldanlæg og drift

#### 3.1 Bygninger

Ejendommens bebyggede areal er på ansøgningstidspunktet ifølge BBR opgjort til 1.710 m<sup>2</sup>. Der er ingen verserende byggesager på ejendommen.

Bilag 2 viser en situationsplan for det samlede husdyrbrug.

Produktionen omlægges til økologisk konsumægsproduktion. I forbindelse med omlægningen til økologi laves der åbninger i staldens sider, så hønsene kan lukkes ud på verandaer i form af betonpladser med tagoverdækninger og herfra have adgang til 8 indhegnede folde som strækker sig op til ca. 350 m fra stalden. Herudover etableres der en betonplads på den østlige side af stalden, hvor containere til gødning fra gødningsbånd mv. opstilles. Betonpladsen afleder overfladevand til gyllebeholderen vest for stalden.

Udvidelsen sker til dels i den eksisterende bygning og dels i to nye verandaer, der påsættes den eksisterende bygning.

Oplysninger om bygningernes grundplan, bygningshøjde, taghældninger, bygningsmaterialer og farver, bebyggelsens fremtidige anvendelse med videre fremgår af tabel 3.

**Tabel 3.** Oversigt over bygninger

BYGNING	GRUNDPLAN /RUMFANG	BYGNINGS-HØJDE	TAGHÆLDNING	BYGNINGSMATERIALER/FARVER	ANVENDELSE
Anlæg 6	1.500 m <sup>3</sup>	Ca. 2 m	-	Grå beton	Gyllebeholder
Anlæg 8	3 x 55 m <sup>3</sup>	Ca. 8 m	-	Hvid glasfiber	Fodersiloer
Anlæg 9	6.500 m <sup>3</sup>	Ca. 12 m	-	Gråt stål	Kornsilo
BBR 10	1.610 m <sup>2</sup>	Ca. 6,5 m	Ca. 20°	Lysegrå søstenselementer, gråsorte plader i gavltrekanter og gråt eternittag.	Fjerkræstald
Tilbygning	Ca. 830 m <sup>2</sup>	2 m ved yderkant	12°	Betonvæg med gråt gardin over. Gråt ståltag	Verandaer til hønsehold

Gyllebeholder fra 1990 på ca. 1.500 m<sup>3</sup>: Perstrup elementbeholder i grå beton, ca. 2 m over terræn, ingen fast overdækning. Beholderen ligger afskærmet af bygninger og levende hegn.

Forbeholder/brønd fra 2005 på ca. 1 m<sup>3</sup> ved gyllebeholderen på 1.500 m<sup>3</sup>: nedgravet med betonlåg. Der er fast rørforbindelse mellem forbeholderen og gyllebeholderen.

Ved hønsestalden er der opstillet 3 fodersiloer og en amerikansilo på en støbt plads på ca. 250 m<sup>2</sup>. Fodersiloerne er på 30 tons og amerikansiloen er på 580 tons.

Indhegningerne til foldene kommer til at bestå af ca. 2 meter højt trådhegn med en blanding af træpæle og galvaniserede jernrør.

Det planlagte byggeri forventes påbegyndt så snart der er meddelt godkendelse. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år.

#### Afskærmende beplantning

På nuværende tidspunkt er der levende hegn langs vejene Bygaden og Asserballemark der skærmer for indblik. Herudover vil der blive plantet pil eller poppel på udendørsarealerne, som hønsene kan søge dækning under. Beplantningen vil blive høstet ca. hvert 10 år.

Stalde, gyllebeholdere, gødningsshus, andre bygninger, ventilationsafkast, vaskeplads, vandløb, befæstede arealer, brønde, adgangs- og transportveje mv. fremgår af bilag 1-3.

Der er ingen ensilageplads, drikkevandsboringer eller nedgravede olietanke.

#### **Miljømyndighedens vurdering**

Der stilles vilkår om at verandaerne skal opføres som beskrevet i de medsendte tegninger/skitser og at de skal opføres mht. farver og materialevalg som det eksisterende staldanlæg.

For at undgå at beplantningen i hønsegården springer i skov, stilles der vilkår om, at afgrøderne, som plantes i hønsegården som skygge og læ for hønsene, skal høstes som minimum hvert 10. år.

Der stilles vilkår om, at godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år. Er produktionen ikke fuldt gennemført til denne dato, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er ved udløbet af perioden eller registreret i løbet af årene.

Sønderborg Kommune gør opmærksom på, at ansøger skal indhente byggetilladelser til de planlagte bygninger og anlæg hos Sønderborg Kommune, inden de opføres.

### **3.2 Husdyrhold**

Landbruget skal fremover drives som en økologisk konsumægsproduktion. Alle hønsene forventes udskiftet på én gang én gang årligt. Herefter vil der blive en mindre tomgangsperiode i forbindelse med rengøring af stalden. Når det nye hold høner indsættes, vil der gå 6 uger, før hønsene vil blive lukket ud i foldene.

Tabel 4 viser ejendommens årlige dyrehold/produktion udregnet efter de gældende regler for beregning af dyreenheder. Numrene i tabellen refererer til ansøgningskemaet opdeling i staldafsnit. Bilag 2 viser en situationsplan over anlægget, hvor de enkelte staldafsnit fremgår.

**Tabel 4.** Dyreholdets størrelse

Stald	Art og vægtklasse/alder	Nudrift		Ansøgt drift	
		antal	DE	antal	DE
Eksisterende	Årshøne, konsumæg, bure m. bånd	20.000	117,65	-	-

stald til æglæggende høns					
Flok 1	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 2	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 3	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 4	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 5	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 6	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 7	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
Flok 8	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	-	-	2.750	16,18
				22.000	129,41

Ansøger ønsker en økologisk ægproduktion, hvilket kræver, at hønnikerne har adgang til udendørs arealer. Ansøger har indgivet et kort med angivelse af det potentielle areal, hvor hønsene kan gå. Arealet fremgår også af figur 2 og arealet er benævnt 142-0a og 143-0a i arealafsnittet.

**Figur 2.** Angivelse af udendørsareal til hønsene.



## Miljømyndighedens vurdering

For at kunne kontrollere om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr – stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal.

Det maksimale antal DE på 129,41 DE må ikke overskrides. Der kan dog være situationer (eks. sygdom i besætning, slagteristrejker m.m.), hvor dyreholdet vil være afvigende fra det godkendte. I sådanne situationer skal landmanden kunne dokumentere de særlige omstændigheder overfor tilsynsmyndigheden. Det er op til tilsynsmyndigheden at vurdere, om afvigelser i dyreholdet skyldes overproduktion eller naturlig variation/udsving.

Der stilles vilkår til, at hønsenes udendørsareal skal etableres inden for arealet angivet på bilag 4.

### 3.3 Staldindretning

I forbindelse med ændring og udvidelse af produktionen ønskes det eksisterende burægsystem udskiftet med et gulvdriftssystem. Staldene etableres som gulvdrift + etagesystem med gødningsbånd med 3 ugentlige udmugninger. Gødningen fra hønerne afsættes i en gødningskumme hvorfra et gødningsbånd transporterer det til en gødningscontainer uden for stalden 3 gange ugentligt. I forbindelse med omlægningen til økologi laves der åbninger i staldens sider, så hønsene kan lukkes ud på verandaer i form af betonpladser med tagoverdækninger og herfra have adgang til 8 indhegnede folde som strækker sig op til ca. 350 m fra stalden.

Bygninger, antal stipladser, gulvtyper og udmugningssystem fremgår af tabel 5.

**Tabel 5.** Oversigt over bygnings anvendelse, antal stipladser, udmugningssystem og gulvtype.

Stald nr.	Anvendelse	Dyretype	Nudrift stipladser	Ansøgt stipladser	Staldsystem og udmugning
Eksisterende stald	Konventionelle konsumæg	Årshøne	20.000	-	Bure med gødningsbånd
Flok 1	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal
Flok 2	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal
Flok 3	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal
Flok 4	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal
Flok 5	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal
Flok 6	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal
Flok 7	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme +

	konsumæg				udeareal
Flok 8	Økologiske konsumæg	Årshøne	-	2.750	Gulvdrift + gødningskumme + udeareal

### Rengøring af staldanlægget

Hønestaldene rengøres efter hvert hold. Normalt rengøres stalde, inventar og ventilatorer vha. trykluft. Kun i forbindelse med sygdomsudbrud vil staldene blive vasket. Vask vil i givet fald ske med højtryksrensere med vand formodentlig tilsat sæbe.

Pakkeri og kølerum rengøres dagligt.

### Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige staldteknologi:

Med hensyn til BAT og staldsystemer så er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-byggebladene, og dels er der [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk)'s beregninger.

Af Miljøstyrelsens hjemmeside fremgår, at følgende staldsystemer er BAT:

- Etablering af bursystemer med gødningsfjernelse mindst to gange om ugen ved hjælp af transportbånd til lukket opbevaring
- Staldsystemer med strøelse (med eller uden mekanisk tørring af gødningen)
- Staldsystemer med strøelse og perforeret gulv og mekanisk tørring af gødningen
- Et volieresystem med eller uden græsningsareal og/eller udendørs skrabeområde

Der findes p.t. 11 Teknologiblade for teknologier i forbindelse med hønestalde (uden skellen til, om teknologierne kan eller må anvendes ved økologisk produktion eller er relevant for det valgte staldsystem):

- Fosforindhold i foder til æglæggende høner (1. udgave fra 15.05.2011)
- Råprotein i foder til æglæggende høner (1. udgave fra 17.05.2011)
- Etagesystem ved ægproduktion (1. udgave fra 17.05.2011)
- Gødningstørring i stalde med gødningskumme - gulvdrift - skrabeægproduktion (1. udgave fra 17.05.2011)
- Hyppig fjernelse af gødning fra berigede bure til ægproduktion (1. udgave fra 17.05.2011)
- Hyppig fjernelse af gødning fra alternative hønsehold (1. udgave fra 17.05.2011)
- Kemisk luftrensning med syre - æglæggende høner (1. udgave fra 17.05.2011)
- Ægproduktion, økologiske høner (1. udgave fra 15.03.2011)
- Ægproduktion, skrabehøner (1. udgave fra 15.03.2011)
- Ægproduktion, frilandshøner (1. udgave fra 15.03.2011)
- Ægproduktion, beriget bur (1. udgave fra 15.03.2011)

Efter ændringen vil staldgulvet være gulvdrift + etagesystem med gødningsbånd med 3 ugentlige udmugninger.

Jf. Teknologibladet "Hyppig fjernelse af gødning fra æglæggende høns som ikke holdes i bur (alternativ hønsehold)" er der 36 % ammoniakreduktionseffekt ved 3 ugentlige udmugninger. Da hyppig udmugning ikke kan vælges i ansøgningssystemet, er de 36 % indtastet som

”kemisk luftvasker”. Staldene etableres som gulvdrift + etagesystem med gødningsbånd med 3 ugentlige udmugninger. Gødningsbånd i staldanlægget medfører udmugning 3 gange ugentligt og giver en ammoniakreduktion på 36 %.

Projektet overholder det generelle krav om 30 % reduktion af ammoniaktab i forhold til referencenormen for stalde og gødningslagre for konsumægsproduktioner.

### Miljømyndighedens vurdering

[www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) beregner normalt BAT-niveauet for ammoniak ud fra Miljøstyrelsens vejledninger. Der findes dog ingen vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug ved økologisk produktion af konsumæg. Det har derfor ikke været muligt at beregne BAT-niveauet for produktionen. [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) opgiver godt nok et vejledende ammoniaktab ved anvendelse af BAT, men dette tal er fremkommet ud fra normaltal for ammoniakfordampning, hvor BAT ikke er indregnet.

Ansøger har valgt at foretage udmugning 3 gange ugentligt, hvilket har en effekt på ammoniakfordampningen på 36 %, svarende til en reduktion i emissionen på 2.168,48 kg N. Sønderborg Kommune vurderer, at anvendelse af hyppig udmugning er BAT, og at ansøger i tilstrækkeligt omfang gør brug af BAT i den ansøgte produktion.

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af ovenstående at projektet lever op til BAT, og at projektet kan realiseres i de ønskede staldbygninger med den ansøgte indretning, og at ansøger i fornødent omfang har redegjort for implementering af BAT i forhold til staldindretning.

## 3.4 Ventilation

Al ventilation på ejendommen er mekanisk. Ventilationstype, maksimal ventilation, antal afkast osv. fremgår af tabel 6 herunder.

**Tabel 6.** Oplysninger om ventilation

Stald nr.	Ventilationstype	Maks. ventilation i m <sup>3</sup> /h	Antal afkast	Ventilationstype
Fjerkræstald	Undertryk, vægventiler, multistep	6 x 14.000 m <sup>3</sup> /h + 1 x 30.000 m <sup>3</sup> /h	6 + 1	6 stk. placeret ca. 1/2 m over kip. 1 stk. placeret i den østlige gavlen

Der er undertryksventilation i stalden med indtag i sider og afkast i tagflader og i gavlenden. For at sikre en optimal ventilation i staldene rengøres de mekaniske dele ved hvert holdskifte. For at undgå overventilering er der styring på anlægget, som kan regulere ift. temperatur, luftfugtighed og vækstforløb.

### Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige teknologi for ventilation:

Der anvendes frekvensstyret ventilation som hindrer overventilering. Øget modstand i ventilationssystemer undgås gennem hyppigt eftersyn og rengøring af luftkanaler og fans ved holdskifte. Rengøring noteres i en logbog.

## Miljømyndighedens vurdering

For at sikre at ventilationen til enhver tid fungerer optimalt, herunder har det lavest mulige energiforbrug, stilles der vilkår om, at ventilationen skal rengøres efter hvert hold ved hold-drift. Der skal føres en driftsjournal for ventilationsanlægget, hvor datoer for rengøring og service skal fremgå. Driftsjournalen skal opbevares i fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Sønderborg Kommune vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende.

Det er miljømyndighedens vurdering, at ventilationen af stalden lever op til BAT, når vilkårene efterleves.

Ændringer af ventilationsarrangementer må kun ske efter forudgående accept fra Sønderborg Kommune.

### 3.5 Fodring

Foderet består af indkøbt tilskudsfoder til hønerne. Der fodres efter foderplaner, som udarbejdes af en fjerkrækonsulent. Derved sikres det, at det altid er den nyeste viden, som ligger til grund for foderplanen. På ejendommen blandes indkøbt foder med eget korn. Der anvendes tørfodring.

Foderblandingerne blæses direkte over i siloerne som er serieforbundne og fra siloerne trækkes det ind i staldene vha. flexsnegl. Der er ingen støvcykloner på siloerne. Amerikansiloen fyldes vha. en snegl, som sættes på forud for fyldning.

I nudrift er der tilkørt ca. 45 tons tilskudsfoder pr. måned, og niveauet forventes stort set at blive det samme efter udvidelsen/ændringen.

Fodringen følger normerne for produktionsgrenen. Der fasefodres med flere foderblandinger, så foderet tilpasses hønernes behov. Der er ikke valgt at foderkorrigere for at leve op til BAT.

#### **Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige teknologi for fodring:**

Det vurderes, at der anvendes foder indeholdende et fosfor- og råproteinindhold indenfor de vejledende niveauer i BAT-foder (jf. BREF), se tabel 7.

**Tabel 7.** Vejledende niveauer for råprotein i BAT-foder til æglæggende høns

Art	Faser	Indhold af råprotein (% i foder) <sup>1)</sup>	Samlet fosforindhold (% i foder) <sup>2)</sup>
Høner til ægproduktion	18-40 uger	15,5-16,5	0,45-0,55
Høner til ægproduktion	40+ uger	14,5-15,5	0,41-0,51

<sup>1)</sup> Med tilstrækkeligt afvejet og optimal tilførsel af aminosyrer

<sup>2)</sup> Med tilstrækkeligt fordøjeligt fosfor med brug af fx højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase

Der anvendes 3-4 blandinger til hønsene. Blandingerne er tilpasset hønernes behov og størrelsen af de producerede æg. Der anvendes således en blanding de første 1-2 uger, en anden blanding de næste ca. 30 uger, en tredje blanding de næste ca. 10 uger og den fjerde blanding de sidste ca. 12 uger. Tilskudsfoderet udgør ca. 60 % af foderet og derudover tilsættes ca. 40 % hvede. I gennemsnit kan foderet således leve op til de vejledende BAT-niveauer.

Konventionelle og økologiske høner har ikke samme fodernorm. Det er et resultat af, at råvarerne som ligger til grund for fodersammensætningen, har forskellig tilgængelighed. Økologisk foder må endvidere ikke tilsættes kunstige aminosyrer eller fytase. I økologisk ægproduktion er det et krav, at dyrene skal have daglig tildeling af grovfoder, det er det ikke hos frilandshønerne.

### Miljømyndighedens vurdering

I henhold til EU's BREF-dokument er det forureningsforebyggende (BAT) at gennemføre effektiv fodring til reduktion af udskillelsen af kvælstof og fosfor ved at sikre, at foderets indhold af næringsstoffer modsvarer dyrenes behov, og at næringsstofferne er letoptagelige.

Der findes ingen krav til BAT for økologisk produktion og ansøger har ikke valgt at anvende foderkorrektion i ansøgningen. Der stilles derfor ikke vilkår til fodring.

Kommunen vurderer, at de tiltag, der praktiseres mht. opbevaring og håndtering af foder er med til at sikre, at der ikke sker en væsentlig påvirkning af omgivelserne, samt at husdyrbruget lever op til husdyrgodkendelsens krav om at opfylde BAT mht. fodring, idet der fodres efter gældende normer.

## 3.6 Energi- og vandforbrug

### El

Elforbruget dækker el til ventilation, belysning, drift af foderanlæg, pakkeri og gødningsbånd, blæser til korntørring og øvrige elektriske maskiner. Det forventede samlede elforbrug for produktionen fremgår af tabel 8.

**Tabel 8.** Forbrug af energi.

	Før udvidelse mængde pr. år	Efter udvidelse mængde pr. år
El til produktionen	120.000 kWh	120.000 kWh

### Ansøger oplyser følgende om energibesparende foranstaltninger (BAT):

Stalden er isoleret. Der er ikke behov for opvarmning (hverken i den kolde vinter sidste år eller i år har det været nødvendigt at opvarme).

Idet omfang det er muligt, vil der blive installeret lavenergibelysning. Da hønernes produktivitet er afhængig af den korrekte belysning, er det først og fremmest dette forhold, der er afgørende for valg af belysning. Der er installeret automatisk lysstyring og lysdæmpning, hvorved der spares på forbruget. Belysningen reguleres i forhold til hønernes adfærd og alders-/udviklingstrin. Der forsøges i øjeblikket med udskiftning til LED-pærer i en del af den



eksisterende hønsestald. Hvis dette bliver en succes, vil de resterende pærer også blive udskiftet til LED-pærer.

Ventilatorer rengøres i forbindelse med rengøring af stalden (reducerer modstanden) – dvs. efter hvert hold høns.

Der er Multistep-ventilation i stalden. Der sker ingen ændringer af ventilationen.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, udelukkende opvarmning ved behov og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

## Vand

Ejendommens forventede vandforbrug fremgår af tabel 9.

Ejendommen forsynes med vand fra Asserballe Vandværk.

Der forventede vandforbrug er ca. 4.000 m<sup>3</sup> årligt. Størstedelen af vandforbruget på ejendommen relaterer sig til forbrug af drikkevand til de æglæggende høner samt rengøring af pakkerum osv. Ved holdskifte i staldene anvendes som regel tør-rengøring, hvor staldene rengøres med luft.

**Tabel 9.** Forbrug af vand.

	<b>Før udvidelse mængde pr. år</b>	<b>Efter udvidelse mængde pr. år</b>
Drikkevand	4.000 m <sup>3</sup>	4.000 m <sup>3</sup>
Rengøring af maskiner	20 m <sup>3</sup>	10 m <sup>3</sup>
Sprøjtning	75 m <sup>3</sup>	-
I alt	4.095 m <sup>3</sup>	4.010 m <sup>3</sup>

### **Ansøger oplyser følgende om vandbesparende foranstaltninger (BAT):**

Vandbesparelse opnås ved drikkenipler. Drikkeniplerne er placeret højt i buret for at lette hønernes vandoptagelse. Der er monteret en spildrende under niplerne. Der er daglig kontrol af vandforbrug for at opdage eventuel lækage.

Det er etableret en vandalarm i forbindelse med den eksisterende hønsestald. Vandalarmen er indstillet, så der går en alarm, hvis der bruges mere vand end en forudbestemt mængde.

Hvis der skal vaskes stald, vil der blive benyttet en højtryksrenser. Det har dog ikke været nødvendigt at vaske den eksisterende hønsestald endnu (der renses vha. trykluft).

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (drikkenipler med spildrender, vandalarm og evt. vask med højtryksrenser). Staldene kontrolleres dagligt og der udføres småreparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det

### **Miljømyndighedens vurdering**

Normen for strømforbrug i en æglæggerproduktion er 1.030 kWh pr. 167 årshøner, svarende til i alt ca. 136.000 kWh for den ansøgte produktion. Der er angivet et forventet årligt forbrug på ca. 120.000 kWh, hvilket er lidt under normen.

Kommunen vurderer, at der i fornødent omfang er anvendt vand- og energibesparende teknikker. Det vurderes også, at flere af disse teknikker er at betragte som BAT.

For at sikre en god udnyttelse af ressourcerne stilles der vilkår om, at hvis elforbruget stiger over 140.000 kWh årligt, skal ejendommen gennemgås ved et energieftersyn. Energieftersynet er gratis og fås ved henvendelse hos dit elselskab.

Der stilles vilkår om, at besøgsrapporten fra et eventuelt energieftersyn skal fremsendes miljømyndigheden. Der stilles også vilkår om, at hvis en eventuel besøgsrapport viser energiforbedringer, som via besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter modtagelsen af rapporten.

For at miljømyndigheden kan kontrollere elforbruget, skal det dokumenteres, for eksempel ved fremvisning af elregning. Dokumentation skal gemmes mindst 5 år og fremvises miljømyndigheden på forlangende.

Vandforbruget til drikkevand er anslået til ca. 1,8 gange foderforbruget, svarende til 42 kg foder x 22.000 årshøner x 1,8 = 3.960 m<sup>3</sup>, hvilket stemmer overens med ansøgers oplysninger.

For at sikre at der sker en god udnyttelse af ressourcerne, stilles der vilkår om, at vandforbruget skal registreres årligt. Vandforbruget skal noteres i en driftsjournal og forevises miljømyndigheden på forlangende. Hvis vandforbruget overstiger 4.500 l skal der redegøres for forbruget.

### **3.7 Spildevand herunder regnvand**

Sanitært spildevand fra den eksisterende hønsstald ledes til en samletank på ca. 3 m<sup>3</sup>. Tidligere ejer har selv tømt samletanken efter behov. Fremadrettet forventes det, at tanken vil blive tilmeldt en tømningsordning ved en lokal entreprenør, som kører spildevandet til rensningsanlæg.

Ansøger ønsker fortsat at aflede tagvand fra bygninger til rørlagte vandløb. Det antages at det ekstra regnvand fra de overdækkede verandaer udgør så lille en del, at det ikke vil ændre væsentligt på vandføringen gennem det rørlagte vandløb.

Rengøringsvand fra rengøring af pakke- og ægrum opsamles i rørledning og føres til fortank og videre til gylletanken.

Der er ingen fylde- eller vaskeplads på ejendommen og der håndteres ikke kemikalier, sprøjtemidler eller kunstgødning.

Tabel 10 viser en oversigt over spildevand.

**Tabel 10.** Oversigt over spildevand

Spildevandstyper	m <sup>3</sup> /år før udvidelse	m <sup>3</sup> /år efter udvidelse	Afledes til	Renseforanstaltning
Rengøringsvand fra pakke- og ægrum og drikkevandsspild	0 m <sup>3</sup>	Maks. 20 m <sup>3</sup>	Via kanaler/ rørledning til fortank og videre til gyllebeholder.	Ingen
Regnvand tilledt gyllebeholder fra befæstet plads på ca. 75 m <sup>2</sup>	0 m <sup>3</sup>	55 m <sup>3</sup>	Ledes til gyllebeholder	Ingen
Sanitært spildevand fra stald	1 m <sup>3</sup>	11 m <sup>3</sup>	Samletank	Rensningsanlæg
Tagvand	Ca. 1.250 m <sup>3</sup>	1.800 m <sup>3</sup>	Via regnvandsledninger til rørlagt vandløb	Ingen

Afløbsforhold fremgår af bilag 3.

### Miljømyndighedens vurdering

Vurdering af spildevandsafledning til overfladevand (tagvand o.l.) sker i henhold til miljøbeskyttelseslovens bestemmelser, men det indgår i vurdering af ansøgningen, om det kan forventes, at der kan findes en tilfredsstillende løsning for spildevandshåndteringen.

De beskrevne spildevandstyper kan opdeles i sanitært spildevand (fra toilettet i stalden), spildevand fra husdyrproduktionen (vask af pakke- og ægrum) samt uforurenset regnvand fra tage og omgivende arealer. Sønderborg Kommune vurderer, at når sanitært spildevand afledes til samletank som tilmeldes tømningsordning og når spildevandet fra husdyrproduktionen ledes til gyllebeholder så sker udledningen af disse fraktioner på forsvarlig vis.

Sønderborg Kommunes afdeling Vand & Natur har vurderet på afløbsforholdene på ejendommen. Ved at etablere de to verandaer på den eksisterende stald stiger tagfladearealet med ca. 830 m<sup>2</sup>, hvilket med en nedbørsmængde på ca. 0,7 m<sup>3</sup>/m<sup>2</sup> svarer til en stigning på ca. 580 m<sup>3</sup> overfladevand. Vandløbsmyndigheden vurderer, at der ved udvidelsen af bygningsmassen på Bygaden 42 ikke sker en væsentlig ændring i mængde eller sammensætning af overfladevandet fra ejendommen. Udvidelsen kræver derfor ikke en udledningstilladelse. Da der ikke findes en vaskeplads på ejendommen, stilles der vilkår til, at der ikke må vaskes marksprøjte og andre maskiner.

### 3.8 Affald

Der forekommer ingen olieprodukter og pesticidrester på ejendommen, da al markdrift foregår fra Søen 2, 6470 Sydals. Alle maskiner serviceres på værksted. Der er derfor intet affald i form af spildolie, olie- og brændstoffiltre eller blyakkumulatorer.

Da der er tale om et økologisk brug opbevares der ingen pesticider og der benyttes ikke marksprøjte.

Der er intet affald i form af medicinrester, idet der normalt ikke benyttes medicin. Hvis der benyttes medicin, tager dyrlægen eventuelle rester med retur.

Tabel 11 viser en redegørelse for håndtering af affald. Alle mængder er skønnede.

**Tabel 11.** Affald

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Mængder	EAK-kode	ISAG-kode
<b>Olie- og kemikalieaffald:</b>						
Batterier – alle typer	Samles i pakkeriet	Transporterer selv	Containerplads	Maks. 5 stk.	20.01.33	77.00
<b>Fast affald:</b>						
Tom emballage (papir/pap)	Samles i pakkeriet	Transporterer selv	Containerplads	Maks. 10 kg	15.01.01	50.00
Tom emballage(plast)	Samlet i pakkeriet	Transporterer selv	Containerplads	Maks. 10 kg	15.01.02	52.00
Lysstofrør og gøde-/diodepærer	Samles i pakkeriet	Transporterer selv	Containerplads	Ca. 10 stk.	20.01.21	79.00
Jern og metal	Samles i pakkeriet	Skrothandler	Kendes ikke	0-1 tons	02.01.10	56.20
Diverse brændbart	Samles i pakkeriet	Transporterer selv	Containerplads	Ca. 50 l hver 2. uge	Afhængig af indhold	19.00

Døde dyr opbevares i plastcontainere i kølecontainer. Kølecontaineren vil komme til at stå ved siden af gyllebeholderen. DAKA afhenter dyrene. Dyr til afhentning tilmeldes pr. telefon.

### Miljømyndighedens vurdering

Husdyrbruget er opfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen, og ansøger skal selv sørge for sortering, opbevaring og bortskaffelse sker i overensstemmelse med Sønderborg Kommunes affaldsregulativ.

Ejer skal sikre sig, at genanvendeligt affald bliver afleveret til et registreret genanvendelsesanlæg.

Der henvises til:

- *Affaldsbekendtgørelsen*
- *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier Forskrift 1/2011*
- *Regulativ for erhvervsaffald, 2011*
- *Regulativ for husholdningsaffald, 2011*
- *Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr*

Undtaget er dog bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*, som ikke gælder godkendelsespligtige virksomheder, og dermed ikke for denne ejendom. For at sikre, at der ikke sker forurening på ejendommen i forbindelse med opbevaring og håndtering af farligt affald og kemikalier, stilles der vilkår herom. Vilkårene vil være i overensstemmelse med bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*.

### 3.9 Råvarer og hjælpestoffer

Forbruget af energi og vand er beskrevet i afsnit 3.6.

Stalden opvarmes via oliefyr. Der er en fyringsolietank placeret uden for fjerkræstalden, se placeringen af olietanken i beredskabsplanen bilag 6. Forbruget fremgår af tabel 12.

**Tabel 12.** Forbrug af råvarer og hjælpestoffer

Typer	Forbrug før	Forbrug efter
Fyringsolie stald	Ca. 1.000 l	Ca. 1.000 l
Dieselolie	Ca. 8.000 l	Ca. 8.000 l

Dieselolie benyttes til læssemaskine som kører både inde i stalden og udenfor. Endvidere brændstof til traktorer mv. når hegn og pil eller poppel skal plejes.

Fyringsolietanken er opstillet på fast underlag. Fyringsolietankens data fremgår af tabel 13. Der anvendes ikke yderligere råvarer og hjælpestoffer til produktionen og der opbevares ikke handelsgødning, såsæd, kemikalier, pesticider eller olie og smøremidler på ejendommen.

**Tabel 13.** Ejendommens tankanlæg

Anvendes til	Størrelse	Fremstillingsår	Tanknr.	Typegodk.nr.	Placering
Dieselolie					
Fyringsolie	1.225 l	2005	10R7887	55-5820	Ved stalden

### Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de råvarer og hjælpestoffer der anvendes på ejendommen ikke udgør en risiko for forurening af jord, overfalde- eller grundvand under forudsætning af den oplyste driftspraksis.

### 3.10 Driftsforstyrrelser eller uheld

Det vil være begrænset, hvad der kan opstå af uheld ved den pågældende produktion, idet der ikke opbevares kemikalier og flydende husdyrgødning ved anlægget. Der kan dog være risiko for bl.a. brand og strømsvigt.

Ventilations- og fodersystemer er udstyret med alarmer, som udløses ved strømsvigt. Der forefindes nødstrømsanlæg på ejendommen. Skadedyr såsom rotter bekæmpes effektivt, både for at sikre en høj foderhygiejne, men også for at undgå utilsigtet skader på elektriske installationer.

Ejendommen og stalden renholdes, så brandrisikoen minimeres, og der forefindes brandslukningsudstyr på ejendommen.

Der er blevet indsendt en beredskabsplan i forbindelse med ansøgningen om miljøgodkendelse, se bilag 6, der beskriver hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af en række kritiske situationer herunder strømsvigt og brand.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Det er vigtigt, at beredskabet straks tilkaldes ved uheld, der medfører forurening, og at miljømyndigheden orienteres efterfølgende. Det er dog stadig virksomhedens pligt at forebygge og afværge driftsforstyrrelser og uheld – ligesom det er virksomhedens pligt at genoprette den hidtidige tilstand (jf. miljøbeskyttelseslovens § 71).

Der er udarbejdet en beredskabsplan i forbindelse med ansøgningen om miljøgodkendelse. Sønderborg Kommune vurderer, at udarbejdelsen af en beredskabsplan i tilstrækkeligt omfang forholder sig til kritiske situationer.

Der stilles vilkår om, at beredskabsplanen skal være let tilgængelig og opdateres efter behov, dog mindst andet 2. år.

Kommunen vurderer, at der er etableret relevante alarmer m.v.

## 4 Gødningsproduktion og –håndtering

### 4.1 Gødningstyper og mængder

Der produceres i ansøgt drift 129,41 DE husdyrgødning.

Gødning fra stalden vil blive fjernet via gødningsbånd 3 gange ugentligt og ført direkte ud i én af to gødningscontainere på 25 m<sup>3</sup>, som placeres på det befæstede areal øst for stalden. Når containerne er fulde køres gødningen i overdækket markstak.

I den ansøgte produktion produceres ca. 1,73 tons fast gødning og dybstrøelse pr. 100 årshøner svarende til 381 tons fast gødning og dybstrøelse fra produktionen.

Tabel 14 viser en oversigt over de forskellige typer husdyrgødning m.v. der produceres og afsættes i den ansøgte produktion. Tabel 14 viser også en oversigt over indholdet af kvælstof og fosfor, samt produktionens størrelse i antal DE. Ansøger ejer også en anden fjerkræbedrift – Kanalvej 10 - hvor der også er søgt om miljøtilladelse. På denne ejendom er der søgt til en økologisk hønnikeproduktion på 74,99 DE. Gødningen herfra er tilført bedriftens samlede gødningsregnskab, som fremgår af nedenstående tabel.

**Tabel 14.** Oversigt over husdyrgødning

Gødningstype	Kg kvælstof	Kg fosfor	Udnyttelses %	DE
Produceret dybstrøelse	4.131,74	1.416,57	45	38,81
Produceret fast gødning	7.256,16	2.876,06	65	77,65
Afsat ved græsning	1.265,32	476,96	-	12,94
Dybstrøelse tilført fra Kanalvej 10	7.479,63	3.706,83	45	-99,93
Dybstrøelse afsat til RHB GmbH	5.491,78	2.721,67	45	-55,06
Fast gødning afsat til RHB GmbH	7.256,16	2.876,06	65	-77,65
<b>I alt til rådighed</b>	<b>7.384,91</b>	<b>2.878,69</b>	-	<b>71,68</b>

Fordelingen af udbringningsarealerne fremgår af tabel 15.

**Tabel 15.** Oversigt over husdyrgødning og gylleaftaler

	HA
Ejet og forpagtet areal	95,08
Aftalearealer	131,03
I alt	226,11

## Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der er tilstrækkeligt areal til rådighed til den ansøgte produktion, når der fraføres den angivne mængde husdyrgødning.

### 4.2 Opbevaring og håndtering af flydende gødning og vaskevand

Ved holdskifte i staldene rengøres ikke konsekvent med vand, da staldanlægget kan tørrengøres med trykluft. Gødningsbånd og tværkanal vil eventuelt blive vasket med koldt vand. Det øvrige inventar bliver tørrengjort.

Det anslås, at den samlede mængde restvand, primært fra rengøring af pakke- og ægrum, udgør ca. 20 m<sup>3</sup> i ansøgt drift.

Restvandet ledes til forbeholder og videre til gyllebeholder.

Derudover vil blive tilført svinegylle fra Bygaden 40 til gyllebeholderen. Oplysninger om opbevaringsanlæg fremgår af tabel 16.

**Tabel 16.** Oversigt over gødningsopbevaringsanlæg

Anlæg	Kapacitet	Opført i..	Overdækning	Beholderkontrol	% før	% efter
Gyllebeholder	1.500 m <sup>3</sup>	1990	Ingen	2015	100	0*
Fortank/brønd	1 m <sup>3</sup>	2005	Betonlåg	-	-	-
Containere til opbevaring af dybstrøelse	Ca. 25 m <sup>3</sup>	Forventet 2016	Tag	-	0	100

\*Der vil blive modtaget svinegylle fra Bygaden i gyllebeholderen.

Gyllebeholderen er beliggende mindre end 100 m fra vandløb og skal derfor have påmonteret en gyllealarm og have beholderkontrol hvert 5. år.

Kapacitetsberegninger gylle, vaskevand og regnvand på befæstet plads:

3.000 slagtesvin 40-112 kg på drænet gulv og spalter af 0,526 m<sup>3</sup>/dyr = 1.579 m<sup>3</sup>

Regnvand fra befæstet plads: 75 m<sup>2</sup> x 0,73 m<sup>3</sup>/m<sup>2</sup> = 55 m<sup>3</sup>

Vaskevand fra pakkerum osv.: maks. 20 m<sup>3</sup>

I alt 1.654 m<sup>3</sup>

Dvs. en opbevaringskapacitet til svinegylle, vaskevand og regnvand på knap 11 mdr. i gyllebeholderen alene.

#### **Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige opbevaringsteknik:**

Da der er tale om:

- en stabil gyllebeholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- gyllebeholderen tømmes hvert år og inspiceres visuelt (tømmes helt 1 gang om året)
- gyllebeholderens bund og vægge er tætte



- der ingen spjæld er, men alt overpumpes via neddykket rør
- gyllen kun omrøres umiddelbart før tømning
- gyllebeholderen er overdækket med naturligt flydelag (flydelag sikres vha. halm eller evt. lecanødder)

og gyllebeholderen kontrolleres ved 5/10-års beholderkontrollen, vurderes det, at der er BAT med hensyn til gødningsopbevaring jf. referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF).

### **Miljømyndighedens vurdering**

Vaskevand fra fjerkræstalde defineres som restvand og kan dermed udsprede på arealer med plantedække og gødningsnorm. Restvandet må tilføres arealerne året rundt, men må ikke give anledning til unødige gener. Dette er dog ikke aktuelt, da restvandet blandes med svinegylle i gyllebeholderen og derfor indgår som en del af gyllen herfra.

Sønderborg Kommune vurderer, at de generelle regler vedrørende håndtering af flydende husdyrgødning er tilstrækkelige til at regulere opbevaring og håndtering af vaskevandet.

For at undgå spild af gylle ved udkørsel, stilles der vilkår til, at der skal etableres en fyldeplads ved gyllebeholderen, hvis gyllevognene ikke fyldes med et selvlæssende fyldeårne.

### **4.3 Fast gødning og dybstrøelse**

Gødning fra stalden vil blive fjernet via gødningsbånd 3 gange ugentligt og ført direkte ud i gødningscontainer, som tømmes i markstak.

#### **Kapacitetsberegning**

Forudsætninger: Besætning: årshøne, konsumæg, gulvdrift + udeareal, økologiske.

Normproduktion af dybstrøelse pr. år i ansøgt drift:

$$(22.000 \text{ årshøner}/100) \times 1,73 \text{ tons} = 380,6 \text{ tons} = 647 \text{ m}^3$$

Derudover så afsættes 0,52 tons pr. 100 dyr på udendørsarealet.

Opbevaringskapaciteten er i princippet uendelig, da dybstrøelsen opbevares i markstak.

#### **Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige opbevaringsteknik:**

##### BAT vedrørende opbevaring af fjerkrægødning:

- For gødningsstakke, der altid anbringes samme sted enten i anlægget eller på marken, er det BAT at anvende et betongulv med opsamlingsystem og en beholder til afstrømningsvæske.
- For midlertidige gødningsstakke på marken er det BAT at anbringe stakkene væk fra følsomme recipienter, såsom naboer, samt vandløb (inkl. markdræn), som afstrømningsvæske kan løbe ned i.

Da fjerkrægødningen opbevares i lukkede containere opstillet på befæstet plads med afløb til gyllebeholder eller i overdækket markstak, vurderes det at opbevaringen lever op til BAT med hensyn til gødningsopbevaring jf. referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF).

### **Miljømyndighedens vurdering**

For at begrænse gener og minimere risiko for forurening af jord, overfladevand og grundvand, stilles der vilkår om, at kompoststakke (dybstrøelse) højst må være placeret på samme sted i 12 måneder. Der skal derefter gå 5 år, før kompost igen må placeres på samme sted.

Vejledningen fra Miljøstyrelsen om etablering og overdækning af kompost skal følges, når der etableres markstakke. Der stilles vilkår hertil. Dybstrøelse må placeres i markstakke, når det kan kategoriseres som kompost, dvs. når det har ligget på stald eller lignende i minimum 3-4 måneder i gennemsnit, dvs. i alt 6 måneder, og tørstofprocenten er minimum 30 %.

Derudover stilles der vilkår om logbog over placeringen af markstakke.

Markstakke bør ikke placeres indenfor sø og å-beskyttelseslinjer eller kirkebeskyttelseslinjer.

Markstakke med kompost bør ikke være placeret nærmere end 300 meter fra sårbar natur (§ 3 områder m.v.) og 100 meter fra nabobeboelse.

Sønderborg kommune vurderer, at ovenstående er tilstrækkelig beskyttelse mod forurening af ammoniak fra markstakke til nærliggende, højt værdisat naturområde eller habitatområde.

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn til opbevaring af fast husdyrgødning for den aktuelle størrelse og type af husdyrbrug, når der anvendes:

- opbevaring af dybstrøelse i markstak, hvor dybstrøelsen er kompostlignende (med et tørstofindhold på minimum 30 %) og ikke giver anledning til udsivning. Dybstrøelsen overdækkes med plast eller lignende materiale.

Det vurderes, at ansøgeres beskrivelse af praksis omkring fast gødning/dybstrøelse i kombination med vilkår gør, at der anvendes BAT.

#### **4.4 Udbringning af husdyrgødning**

Dette afsnit omhandler udbringning af husdyrgødning i form af fast gødning/dybstrøelse fra fjerkræproduktionen og gylle/vaskevand. Den samlede påvirkning af transport behandles i afsnit 5.4 Transport.

Ansøger flytter selv gødningen til markstakke (maskiner hertil står i lejede bygninger på adressen Søen 2). Det er en maskinstation der står for udbringningen af gylle og fjerkrægødning på egne og forpagtede arealer. Gyllen køres ud med en 25 m<sup>3</sup> gyllevogn med slæbeslanger og fjerkrægødning køres ud med en 15 m<sup>3</sup> møgspreader. Der køres normalt kun husdyrgødning ud på hverdage mellem 7.00 og 22.00. P.t. kommer der ikke gylle på bedriftens arealer.

#### **Ansøger oplyser følgende om bedste udbringningsteknik:**

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem.

Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer,
- og krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,
- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding og planternes udbytte.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt husdyrgødning. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da husdyrgødningen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne. Når fjerkrægødningen udbringes i februar/marts, er lugtgenerne meget mere begrænsede end ved udbringning senere på året. I tilfælde af strenge vintre med megen frost og snedække, kan udbringningen af fjerkrægødningen blive skubbet til april måned.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, bundfrossen eller snedækket areal. Der er en enkelt mark (142-0) med et hældende areal ned til mose og sø. Marken flader ud 20 m inden kanten til søen. Det skrånende areal er vist som udbringningsareal, idet der kan og må udbringes husdyrgødning på arealet jf. gældende lovgivning. Det er dog ikke sikkert, at det vil blive benyttet til husdyrgødning.

Da arealerne primært er jordbundstype 4-6 (lerjord) og der dyrkes en del vinterafgrøder, benyttes der pt. ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. Udkørsel med nedfælder tager endvidere en del længere tid. En nedfælder har typisk 6-8 m rækkevidde, mens en gyllevogn med slæbeslanger har op til 24 m rækkevidde

Det vurderes at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Når der på økologiske bedrifter udelukkende gødes med husdyrgødning, er der et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest mulig og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig.

Der findes 6 teknologiblade for henholdsvis separering og nedfældning:

- Separering af gylle med dekantercentrifuge (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Separering af gylle med kemisk fældning (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Separering af gylle med skruepresse (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i sort jord (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i vinterafgrøder (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i græsmarker (1. udgave, oprettet 24.11.2010)

Som begrundet tidligere i afsnittet ønsker ansøger ikke at nedfælde, og separering er ikke aktuelt for fjerkrægødning. Kemisk fældning er endvidere ikke tilladt for økologer.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Dette afsnit omhandler udbringning af husdyrgødning i form af fast gødning og gylle. Den samlede påvirkning af transport behandles i afsnit 5.4 Transport.

Det vurderes, at der er valgt de mest hensigtsmæssige kørselsveje og at der ikke er væsentlige gener for omkringboende ved udkørsel af gylle og dybstrøelse, når det gøres som beskrevet og efter gældende lovgivning.

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard at anvende bredspreder til udspreddning af hønsemøget. Herudover vurderes det, at efterlevelse af gældende lovgivning som beskrevet i redegørelsen er BAT.

## 5 Forurening og gener fra husdyrbruget

### 5.1 Ammoniak og natur

#### Ammoniakreduktionskravet

Fordampningen af ammoniak fra anlægget vil ske fra stalden og lagre af husdyrgødning.

Beregninger, der er foretaget ud fra Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningsssystem viser, at fordampningen af ammoniak fra den ansøgte drift er på 4.510,23 kg NH<sub>3</sub>-N pr. år.

I henhold til ansøgningsmaterialet er det generelle krav til reduktion på 30 % af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt.

Ansøger har opfyldt kravet til ammoniakreduktion på 30 % ved at foretage udmugning 3 gange ugentligt i stalden.

#### Miljømyndighedens vurdering

Ansøgningen er indsendt med et krav om 30 % reduktion af ammoniakemissionen. Ammoniakreduktionskravet er opfyldt. Sønderborg Kommune vurderer, at kravet om ammoniakreduktion er opfyldt ved at muge ud 3 gange ugentligt i stalden. Vurderingen er foretaget på baggrund af de tal, som fremgår af ansøgningseskemaet. Vilkår til overholdelse af det generelle ammoniakreduktionskrav er stillet i de øvrige afsnit.

#### Beskyttet natur

Sønderborg Kommune har kortlagt § 3 naturtyper nær anlægget ved en gennemgang i felten og kortmateriale. Naturtyperne er vist i tabel 17 og på et kort i bilag 11 og 13. Vurderingen af beskyttet natur i Natura 2000 område er vurderet i det efterfølgende afsnit om Natura 2000.

Tabel 17 er en totaloversigt over identificerede naturarealer nær anlægget.

**Tabel 17.** Oversigt over natur beskyttet i henhold til naturbeskyttelsesloven § 3 (NBL § 3) inden for 1.000 meter fra anlægget samt angivelse af om der er registreret bilag IV arter.

Naturpunkt	Naturtype	§ 7 natur	Naturtype	Retning	Afstand	Merdeposition (kg N/ha/år)	Total (kg N/ha/år)
2512	Mose	Kat. 3	Mose	S	370 m	0,2	0,4
1891	Mose	Kat. 3	Mose	SØ	320 m	0,7	1,5
1846	Overdrev	Kat. 3	Overdrev	NØ	410 m	0,8	1,3
2513	Eng		Eng	N	115 m	4	6,8

2514	Sø		Sø	V	315 m	0,4	0,9
1845	Sø		Sø	Ø	310 m	0,9	1,4
A	Potentiel ammoniakfølsom skov	Kat. 3	Potentiel ammoniakfølsom skov	NØ	1,3 km	0,1	0,1
B	Overdrev	Kat 2	-	SØ	11,5 km	0,0	0,0
C	Natura 2000	Kat. 1	-	NNV	6,5 km	0,0	0,0

Naturforholdene er vurderet ud fra tidligere registreringer samt ved en gennemgang af bufferzonen for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 samt for øvrige levesteder for særligt beskyttede arter opført på habitatdirektivets bilag IV, fredede dyr og planter samt rødlistede arter.

Baggrunds niveauet for kvælstofbelastningen ligger i Sønderborg Kommune på 16-21 kg N/ha/år. I området omkring ejendommen ligger baggrundsbelastningen mellem 16-19 kg N/ha/år.

Tålegrænser for de forskellige naturtyper mht. ammoniaknedfald varierer betydeligt jf. Vejledning om godkendelse af husdyrlandbrug. Se tabel 18.

**Tabel 18.** Tålegrænser for forskellige naturtyper mht. ammoniaknedfald (Faglig rapport fra arbejdsgruppen om ammoniak Faglig rapport fra DMU, nr. 568 2006)

Naturtype	Tålegrænse	Differentiering
Overdrev	10-25	Sure overdrev 10-20, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	10-25	klit 10-20, fugtige klitlavninger 10-25
Hede	10-25	tør hede 10-20, våd hede 15-25
Fersk eng	15-25	
Strandeng	30-40	
Mose (og kær)	5-25	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-25
Løvskov	10-20	
Nåleskov	10-20	

Registreringen af kategori 2 natur og delvist af kategori 3 natur bygger på de naturtyperegistreringer, der er foretaget af § 3 beskyttede heder, moser og overdrev i området omkring Bygaden 42.

Kategori 3 naturen omfatter ud over heder, moser og overdrev også ammoniakfølsomme skove. Miljøstyrelsen har udarbejdet et "vejledende kort over potentiel ammoniakfølsom skov". Der er altså ikke tale om en konkret udpegning, men der skal foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde af, om skoven er omfattet. Der kan også være skovarealer, der konkret vurderes at være ammoniakfølsomme, selvom de ikke fremgår af kortet. For at være ammoniakfølsom skal skoven opfylde mindst et af følgende tre kriterier:

1) der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,

2) skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller

3) der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25.

Vurderingen af anlæggets påvirkning af natur bygger på beregningerne af ammoniakdeposition. Tabel 19 viser kravene til kategori 1 og 2 natur.

**Tabel 19.** Krav til ammoniakdeposition i kategori 1 og 2 natur

Naturtyper	Fastsat beskyttelsesniveau
Kategori 1. § 7 stk. 1 nr. 1 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug	Max. totaldeposition afhængig af husdyrbrug i nærheden*  0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug  0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug  0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyrbrug
Kategori 2. § 7 stk. 1 nr. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha/år

\*Antallet af husdyrbrug ud over det ansøgte opgøres på følgende måde (kumulationsmodel):

Antal husdyrbrug over 15 DE indenfor 200 m +

Antal husdyrbrug over 45 DE indenfor 200-300 m +

Antal husdyrbrug over 75 DE indenfor 300-500 m +

Antal husdyrbrug over 150 DE indenfor 500-1.000 m +

Antal husdyrbrug over 500 DE, som påvirker med over 0,3 kg N/ha udover 1000 m +

### Kategori 1

Natur i internationale naturområder er behandlet i afsnittet vedr. Natura 2000.

### Kategori 2

Efter en gennemgang af luftfotos er det registreret, at nærmeste § 7 kat. 2. areal ligger 1150 m fra ejendommen. Det afvises, at der indenfor 1000 m findes overdrev >2,5 ha eller heder > 10 ha. Det afvises desuden, at der findes lobeliesøer eller højmoser i området.

### Kategori 3

Inden for 1000 meter fra Bygaden 42 er der registreret områder, der hører under kategori 3.

Det er mosearealer og overdrev. Der er foretaget beregning til et nærliggende overdrevsareal, der viser en merdeposition på 0,8 kg/ha/år. Nærmeste § 7 kat. 3 mosearealer -sydøst og syd for – har en beregnet merdeposition hhv. 0,7 og 0,2 kg N/ha/år.

Der er ikke foretaget beregninger til de andre arealer i denne kategori, da de ud fra en sammenholdning af afstand til ejendom samt resultat af andre depositions-beregninger, vurderes ikke at opnå en merdeposition på > 1 kg N/ha/år.

## Miljømyndighedens vurdering

Kategori 2 natur.

Sønderborg Kommune har foretaget beregninger til det nærmeste § 7 areal, lokalitet B et

overdrev 11,5 km fra ejendommen. Merdepositionen er på overdrevet er 0,0 kg N/år. Sønderborg Kommune vurderer således, at § 7 arealer ikke vil blive påvirket af deposition af ammoniak fra anlægget.

### Kategori 3

Engen ved ejendommen, naturpunkt 2513 modtager en merdeposition på 4 kg/ha/år. Engen er delvis våd og tør, tilgroet og næringsrig. Det vurderes derfor, at der ikke vil ske en væsentlig tilstandsændring af engen, ved den beregnede øgede kvælstofdeposition.

De øvrige depositionsregninger viser, at der ikke vil ske en merdeposition > 1 kg N/ha/år til lokaliteterne.

For søers vedkommende vil kvælstof normalt ikke være den begrænsende faktor. Næringsfattige søer vil dog være påvirkelige, både mht. næringsberigelse og til forsuring. Dette gælder især brunvandede søer. Baggrundsniveauet for kvælstofbelastningen ligger således nær den øvre tålegrænse for flere af de næringsfattige naturtyper.

Ammoniakdepositionsregningerne for beskyttede natur viser, at der ikke er baggrund for at stille vilkår til udledningen af kvælstof af hensyn til beskyttet natur.

### **Natura 2000 (kategori 1 natur)**

I Sønderborg Kommune er der 3 terrestriske Natura 2000 områder, se bilag 12. Områderne er udpeget for at bevare særligt beskyttelseskrævende arter og naturtyper. For de enkelte naturtyper er der opstillet en tålegrænse for ammoniakdeposition. Fælles for naturtyperne i de 3 terrestriske – skov Natura 2000 områder gælder, at de hovedsageligt har et tålegrænseinterval på 10 – 20 kg N/år/ha.

Baggrundsbelastningen for Sønderborg Kommune ligger et sted mellem 14 – 20 kg N/år/ha. For mange naturtyper overskrider depositionen således naturtypernes nedre tålegrænse og derfor bør emission af kvælstofforbindelser generelt begrænses og nedbringes.

Det fremgår af DMU- Rapporten ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at tålegrænsen for skovnaturtyperne ikke må overskrides (DMU 2003).

Sønderborg Kommune har iværksat en omfattende vurdering af Habitatområdernes påvirkning fra husdyrbrug nær Habitatområderne ved hjælp af særlige beregninger fra DMU. Rapporten anskueliggør de potentielle kumulative påvirkninger af habitatområderne. Derudover anvender Kommunen specielle depositions kort fra Contera til vurdering af den kumulative effekt.

Det nærmeste terrestriske Natura 2000 områder til det ansøgte projekt på Bygaden 42 er Habitatområde nr. 189 Lilleskov og Troldsmose, som ligger ca. 6,5 km nordvest for anlægget.

Naturtyperne i natura 2000 området er omfattet af § 7 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen som kategori 1 natur. Efter lovgivningen er den lavest maksimalt tilladelige merdeposition 0,2 kg N/ha/år.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er:

- Skæv vindelsnegl (*Vertigo angustior*),
- Stor vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*),
- Flerårig vegetation på stenede strandvolde
- Strandenge,
- Bøgeskove på morbund uden kristtorn,



- Bøgeskove på muldbund,
- Ege- og blandingsskove på mere eller mindre rig jordbund
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

På baggrund af de tilgængelige data om naturtyper og arters forekomster er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i Natura 2000 området. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået herunder:

#### *Eutrofiering*

Vandhullerne og sumparealer kan blive eutrofieret med overfladevand fra dyrkede arealer. Indtrykket er dog, at landbrugsdriften i området er relativt ekstensiv. Samtidig ligger området beskyttet af skoven, så effekten af den luftbårne kvælstofbelastning er reduceret noget i forhold til det ellers stærkt belastede alsiske landskab.

#### *Tilgroning*

Manglende eller lavt græsningstryk kan føre til tilgroning af de lysåbne arealer, primært strandenge og tidvis våde enge, som ikke er på udpegningsgrundlaget. Det ses også på de privatejede arealer udenfor habitatområdet.

#### *Hydrologi*

Området afvander gennem en højvandssluse til Lillebælt. En ”tilbundsgående” naturgenopretning vil forudsætte at slusen blev stoppet, men det vil føre til at de lysåbne arealer forsumper helt.

#### *Invasive arter*

Rynket Rose synes stabil på strandvolden, men kan blive et problem, hvis kårfaktorerne ændres, så arten bliver mere aggressiv.

#### *Arealmæssige ændringer*

Der er ikke konstateret ændringer i arealet af naturtyper på udpegningsgrundlaget. Strandeng og tidvis våd eng dog er reduceret væsentligt indenfor de seneste 10-15 år som følge af mindre intensiv græsning.

#### *Forstyrrelse af arter*

Der er ikke arter på udpegningsgrundlaget som kan blive forstyrret. Der er Hvepsevåge og Rørhøg i området, men besøgstal og generel uro – og dermed forstyrrelse - i området er meget begrænset.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Naturtyperne på udpegningsgrundlaget til H189 har tålegrænser i intervallet 5 – 20 kg N/ha/år. Tålegrænserne for samtlige naturtyper i H189 er overskredet. DMU beregninger viser, at de lokale kilder kan udgøre op mod 4 – 6 kg N/ha/år. Ved at fjerne bidrag fra lokale kilder nærmer depositionen sig tålegrænseintervallernes øvre grænseværdi. Der er således ikke tvivl om at lokale kilder er et vigtigt indsatsområde ved opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Den beregnede påvirkning med N deposition fra Bygaden 42 af de enkelte naturtyper i H189 viser, at der teoretisk set ikke sker nogen belastning af Natura 2000 området. De beregnede værdier viser en deposition på maksimalt 0,0 kg N/ha/år nærmest Bygaden 42. Depositionen aftager endvidere hurtigt ind i habitatområdet pga. skovens ruhed og den deraf afledte øgede depositions-hastighed samt øget opblanding i luften som funktion af afstanden fra

kilden. Således er det teoretisk set ikke muligt at påvise nogen væsentlig negativ effekt på naturtypernes integritet som følge af det ansøgte projekt på Bygaden 42.

Sønderborg kommune vurderer på den baggrund, at projektet ved Bygaden 42 ikke udgør nogen væsentlig trussel mod udpegningsgrundlaget, idet påvirkningen er nær nul og da en beregnet påvirkning kan være tæt på nul, som følge af stor usikkerhed i modellerne.

Der er således ikke basis for at fortage en egentlig konsekvensvurdering af det ansøgte projekt, da en væsentlig negativ påvirkning kan udelukkes som værende sandsynlig.

Bedriftens påviselige andel af den luftbåren N-belastning af terrestriske naturtyper i habitatområderne er begrænset og øget ammoniakdeposition som følge af etableringen medfører ikke en forringet tilstand af udpegningsgrundlaget i habitatområde H189, Lilleskov og Troldsmose.

Sønderborg Kommune vurderer desuden, at øvrige habitatområder i Sønderborg kommune ikke vil blive påvirket af udvidelsen af dyreholdet på ejendommen, da det er beliggende mere end 6 km fra ejendommen.

### **Bilag IV-arter**

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter registreret i nærområdet til Bygaden 42:

- Dværgflagermus (Pipistrellus pipistrellus)
- Langøret flagermus (Plecotus auritus)
- Sydflagermus (Eptesicus serotinus)
- Løvfrø (Hyla arborea)
- Stor Vandsalamander (Triturus cristatus)
- Bjergsalamander (Triturus alpestris)
- Spidssnudet frø (Rana arvalis)
- Skrubtudse (Bufo Bufo)
- Markfirben (Lacerta aglilis)

Vand og Natur har flere konkrete oplysninger om forekomst af særligt beskyttede arter. Det gælder f.eks. naturpunkt 1845 og 1846, hvor der tidligere er registreret forekomst af løvfrø.

Flere af områdets søer kan være egnede levesteder for særligt beskyttede padder. Depositionsberegningerne viser, at projektet ikke vil medføre en tilstandsændring af de beskyttede søer. Den højeste merdeposition (til beskyttet sø) er til søen på lokalitet øst for (naturpunkt 1845, 0,9 kg N/ha/år). Der er tidligere registreret forekomst af løvfrø på lokaliteten, se bilag 11.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Flagermus-arterne anvender gamle, hule træer og bygninger som f.eks. lader som dagskjul og i visse tilfælde også som yngle- og overvintringssted. Fødesøgning finder sted i det åbne land, langs skovbryn, i haver og over vandområder. Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen af dyreholdet på ejendommen ikke vil påvirke gamle træer eller eksisterende bygninger med mulige dagskjul eller flagermusenes fødesøgningsmuligheder over det åbne land.

Depositionsberegningerne viser, at projektet ikke vil medføre en tilstandsændring af søen ved naturpunkt 1845.

Sønderborg Kommune vurderer, at det ansøgte projekt på kort sigt umiddelbart kun kan påvirke forekomsten af padder. De øvrige arter vurderes at være mindre påvirkelige af projektet i forhold til levested og fødesøgning. Påvirkningen vurderes dog at være uden betydning for paddernes fortsatte eksistens i området.

### **Rødlistede dyr og planter**

”Rødliste 2007” er en fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter i Danmark. Formålet med listen er dels at danne grundlag for arbejdet med at opretholde naturens mangfoldighed i Danmark og dels opfylde internationale forpligtelser i forhold til Biodiversitetskonventionen.

Kommunen har ikke kendskab til forekomst af rødlistede dyr og planter i området.

### **Økologiske forbindelseslinjer – korridorer**

De tilbageværende landskabselementer så som levende hegn, beskyttede sten- og jorddiger, småskove, mindre moser og vandhuller danner vigtige spredningsveje og levesteder for områdets dyre og planteliv.

I området omkring Bygaden 42 er der ledelinjer for dyr og planter i form af vandløb og levende hegn.

Projektet indebærer ikke etablering af nyt anlæg udover verandaer og giver derfor ikke anledning til, at der ændres på spredningskorridorernes funktion i landskabet.

## **5.2 Lugt**

Produktionen kan medføre lugtpåvirkning af ejendommens nærmeste omgivelser, som er beboelses- og andre landbrugsejendomme.

Lugtgeneberegningerne viser, at alle geneafstandskrav for lugt er overholdt, og udvidelsen af produktionen forventes således ikke at give anledning til mærkbare gener for ejendomme i landzone.

Miljøstyrelsens ansøgningssystem har beregnet hvilke afstande, der mindst skal være fra staldene til forskellige beboelsestyper, se tabellen nedenfor. I tabellen fremgår den aktuelle afstand (ukorrigerede geneafstand) fra ejendommens lugtcentrum til nærmeste nabo uden landbrugspligt, samlet bebyggelse og byzone samt geneafstanden til samme områder. Ukorrigeret geneafstand er geneafstanden, hvor alle staldanlæg er medtaget ved beregningerne, uanset om de senere bliver screenet bort som følge af afstand eller korrigeret vindretning.

Afstandskrav mht. lugtgener skal måles til staldanlæggets lugtmæssige centrum. Afstanden herfra er ca. 410 m til nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt (Korshøj 1), mens den beregnede geneafstand (den afstand, der minimum skal være for at produktionen kan godkendes) for den ansøgte produktion er beregnet til ca. 71,75 m til nabobeboelse. Geneafstandskrav for lugt til enkeltbolig er dermed overholdt, se tabel 20.

**Tabel 20.** Oversigt over lugtberegning

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (ansøgt)	Ukorrigeret geneafstand (nudrift)	Korrigeret geneafstand (ansøgt)	Korrigeret geneafstand (nudrift)	Vægtet gennemsnitsafstand	Bortscreenet	Genekriterie overholdt
+  Korshøj 1	0	FMK	71,75	73,89	71,75	73,89	410,13	Ja	Ja
+  Korshøj 1	1	FMK	127,54	131,35	127,54	131,35	410,15	Ja	Ja
+  Pilehavevej 10	0	FMK	127,54	131,35	127,54	131,35	338,71	Ja	Ja
+  Asserballe Ejerlav, Asserballe	1	FMK	226,89	233,67	226,89	233,67	419,09	Ja	Ja
+  Asserballe Ejerlav, Asserballe	0	FMK	226,89	233,67	226,89	233,67	513,48	Ja	Ja

Nærmeste samlede bebyggelse tager udgangspunkt i beboelsen hhv. Pilehavevej 10 eller Korshøj 1. Afstanden fra anlægget til disse boligr er hhv. 339 m og 410 m. Den korrigerede geneafstand er beregnet til 127,54 m. Lugtgenekravet er dermed overholdt.

Nærmeste byzone er ved Asserballe, der er beliggende ca. 420 m fra anlægget. Geneafstanden er 226,89 m. Lugtgenekravet er her ligeledes overholdt.

Lugtens udbredelse i nærområdet afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Lugtgeneafstandene er beregnet som for fuld besætning.

### Miljømyndighedens vurdering

Lugtemission forekommer fra staldanlægget og fra gødningshåndtering. Staldanlægget forventes ikke at give anledning til lugtgener ud over, hvad der er normalt for denne type husdyrproduktion.

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre typer hhv. byzone, samlet bebyggelse og enkelt bolig i landzone er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra stalden ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Landzonen betragtes normalt som landbrugets arbejdsområde, hvilket betyder, at beboerne i landzonen skal tåle en del lugtgener, men hvor lugtgenerne anses for at være under tålegrænsen for boliger på landet.

Sønderborg Kommune vurderer, at lugt fra stalden ikke vil give væsentlige gener for naboerne. Det vurderes, at det er sikret, at risikoen for væsentlige lugtgener for de omkringboende er begrænset og ikke ud over, hvad der kan forventes af en husdyrproduktion af den i projektet angivne størrelse.

### 5.3 Fluer og skadedyr

Der foretages ikke fluebekæmpelse, da høns normalt vil æde fluelarver. Rotter bekæmpes med rottegift udlagt i kasser (for tiden er der 25 kasser fordelt på ejendommen). Det forventes, at ansøger vil benytte den kommunale ordning mht. bekæmpelse af rotter. Alternativt vil der blive indgået en kontrakt med et privat firma om at opsætte kasser med gift.

#### Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen ikke medfører risiko for tilhold af skadedyr og forekomst af fluer.

Opbevaring af foder samt rengøring af arealer omkring fodersiloer skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

### 5.4 Transport

Til- og frakørsel til ejendommen sker via Bygaden. Transporterne sker primært i dagtimerne. Det forventes, at virksomheden kan overholde Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser.

Produktionen foregår som en alt ind – alt ud produktion. Det betyder, at alle høner sættes ind på én gang.

Når der hentes æg, leveres der samtidig ny emballage. Det sker ca. hver tredje dag. Det sker som udgangspunkt i hverdagene men kan forekomme søn- og helligdage.

Der leveres foder ca. hver 2. uge.

Tabel 21 viser det skønnede antal transporter i nu- og ansøgt drift. Det skal bemærkes, at antallet ikke er bindende.

**Tabel 21.** Oversigt over skønnede antal transporter til og fra Bygaden 42 ad offentlig vej.

Art	Antal transporter før udvidelse	Antal transporter efter udvidelse
Levering af høns	Ca. 1	Ca. 1
Transport af æg og emballage	Ca. 150	Ca. 104
Afhentning af døde dyr	Ca. 12	Ca. 12
Foder	Ca. 26	Ca. 26
Hjemkørsel af korn	Ca. 30	Ca. 30
Brændstof	Ca. 10	Ca. 10*
Diverse sækkevarer m.v.	Ca. 24	Ca. 24
Transport af fjerkrægødning	Ca. 25	Ca. 25
Transport af gylle/vaskevand	Ca. 66	Ca. 66
Transport af affald	Ca. 10	Ca. 10
Maksimalt i alt	Ca. 354	Ca. 308

Udover de angivne transporter er der til- og frakørsel af personbiler (privatkørsel, ansat, dyrlæge, kontrollanter mv.). Der foretages ikke markarbejde fra ejendommen. I 2016 vil der ske en beplantning i hønsegården med pil og poppel, og efter hvert 10. år høstet vedet og køres væk på lastbiler. Antallet af transporter disse år er ikke beregnet.

Antallet af transporter er skønnede. Antallet af udkørsler af fjerkrægødning er skønnet ud fra en 15 m<sup>3</sup> vogn ved direkte udbringning og ca. 30 m<sup>3</sup> ved transport af fjerkrægødning til markstak. Der vil normalt blive kørt husdyrgødning ud dels i januar/februar måned (på vinterafgrøder) og dels i august måned (på raps).

Der køres normalt aldrig husdyrgødning ud i weekend og på helligdage, al transport af dyr sker i dagtimerne og foder bestilles til levering på almindelige ugedage i dagtimerne.

Kørselsveje for husdyrgødning til udbringningsarealer fremgår af bilag 5.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Miljøgodkendelsen meddeles i medfør af Husdyrbrugsloven. Der kan derfor kun stilles vilkår til, hvilke udkørselsveje på ejendommen, der må benyttes og hvornår. Færdselsloven regulerer kørsel på offentlige veje.

Da ind-/udkørsel til anlægget vurderes til at være hensigtsmæssigt placeret i forhold til naboer og i forhold til trafik hensyn, og da intern trafik på ejendommen vurderes ikke at medføre væsentlige gener for omgivelserne, stilles ingen vilkår til kørselsveje.

Sønderborg Kommune vurderer, at de anførte transporter til og fra ejendommen er på et niveau, der kan forventes af denne type husdyrproduktion. Ændringen af produktionen medfører et lille fald på ca. 13 % i antallet af transporter.

Sønderborg Kommune gør i øvrigt også opmærksom på afgørelse J. nr. MKN-130-00045 af 28. september 2010 fra Miljøklagenævnet. Det fremgår af denne afgørelse, at: "Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug".

## **5.5 Støj og vibrationer**

Der vil forekomme støj i forbindelse med indblæsning af foder 1 gang hver 2. uge. Det tager ca. 30 min. at blæse foderet af pr. gang.

Ventilation af staldanlægget kan være en kilde til støj, hovedsageligt i sommerperioden, hvor ventilationsbehovet er størst. Ventilationen er frekvensstyret og tilkoblet en automatisk styreenhed, der sikrer mod overventilation af stalden.

Ud over ventilationen er det begrænset, hvor meget støj, der vil være fra produktionen, og hovedparten vil være i forbindelse med holdskifte. Der vil således kunne forekomme støj ved modtagelse eller afhentning af dyr fra ejendommen og ved rengøring af staldene.

Umiddelbart forventes det, at der ikke vil kunne høres støj fra staldanlægget ved naboerne efter ændringerne/udvidelsen.

Angivelse og placering af støjkilder, der kan væsentlige støjgener for omgivelserne er angivet i tabel 22.

**Table 22.** Oversigt over støjkilder og deres placering

<b>Støjkilde</b>	<b>Placering</b>	<b>Driftstid</b>
Ventilationsafkast	På stalden	Døgnet rundt
Foderindblæsning	Lastbil holder ved siloplatfor- formen	Primært i dagtimerne, ca. 40 minutter ad gangen
Korntørring	Blæser i forbindelse med amerikanersilo	Der blæses maksimalt over 20 døgn
Kompressor	I pakkeriet	Kører ca. 20 timer om året
Transport via til- og fra- kørselsvej	Til- og frakørselsvejen	Primært i dagtimerne på hver- dage

### **Miljømyndighedens vurdering**

Som tidligere nævnt ligger ejendommen i det åbne land, som er udlagt til landbrugsområde. Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende. Der er ikke foretaget støjmålinger eller –beregninger.

Sønderborg Kommune vurderer, at da anlægget ligger i landzone må naboer påregne støjgener i mindre grad fra landbrugsproduktionen. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er behov for at sætte specifikke støjvilkår til husdyrbruget.

Der fastsættes de generelle støjgrænser for virksomheden i overensstemmelse med vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5 fra 1984. I tilfælde af, at det på et senere tidspunkt findes nødvendigt (fx pga. klager), at virksomheden dokumenterer, at støjvilkårene kan overholdes, stilles der vilkår om, at miljømyndigheden kan forlange en eftervisning af, at de fastsatte støjvilkår kan overholdes.

## **5.6 Støv fra anlæg og maskiner**

Foderhåndtering vil ikke være forbundet med væsentlige støvgener, idet foderopbevaring og udfodring sker via et lukket system.

Der kan forekomme støvgener i tørre perioder ved kørsel på grusvej. Kørsel på vejen er især koncentreret i de perioder, hvor der er holdskifte.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis, at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel, samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

## **5.7 Lys**

Der er opsat en lille lampe ved indgangen ved den eksisterende hønsestald samt pyntespots, der lyser op på facaden. Pga. placeringen af anlægget og afstanden til naboer vil lyset på ingen måde virke generende for naboer. Belysningen er skumringsstyret og er indstillet til at være slukket fra midnat til kl. 6 om morgenen.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Anlæggets placering vurderes til at yde en tilstrækkelig afskærmning imod lysgener for omboende. Sønderborg Kommune vurderer derfor at der ikke er grund til at stille yderlige vilkår.



## 6 Beskrivelse og vurdering af arealerne

Da produktionen er økologisk skal hønnikerne have adgang til et udendørsareal. Udendørsarealet består af mark 142-0a og 143-0a, se bilag 7 der afgræsses med et dyretryk svarende til 1,4 DE/ha.

### 6.1 Harmoniarealerne

I tabel 23 fremgår udspretningsarealerne. Arealerne kan også ses på bilag 7. Den økologiske bedrift kommer fremadrettet til at bestå af de 51,20 ha, der er angivet som ejede og forpagtede i skemaerne i ansøgningsskema-nr. 86099 plus markerne, der er angivet "aftalearealer". "Aftalearealerne" er en del af ejers konventionelle bedrift og indgår derfor ikke i beregningerne. "Aftalearealerne" er markerne 101-2 §3, 200-0, 203-0, 204-0, 3-0, 113-0, 112-0, 112-1, 101-1, 102-2, 103-1, 104-1, 111-0, 110-0, 102-1, 103-2, 104-2, 104-0 og 102-0, i alt 127,74 ha.

Til de 129,3 DE fra Bygaden 42 samt 74,99 DE fra Kanalvej 10 (ansøgers anden ejendom), i alt 204,39 DE er der således 178,44 ha til rådighed.

**Tabel 23.** Udspretningsarealer

	<b>Udspretningsareal</b>
Ejet og forpagtet areal	51,20 ha
"Aftalearealer"	
CVR-nr. 35278346c/o LandboSyd, att. Anders Andersen Peberlyk 2 (modtager gødning fra Bygaden 42 og Kanalvej 10)	127,74 ha
Ha I alt der modtager gødning fra projektet	178,44 ha

Ansøger oplyser, at det reelle dyretryk i forbindelse med udbringning af husdyrgødning ligger på 1,4 DE/ha efter den ansøgte ændring i denne miljøgodkendelse. Ifølge den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse må der højst udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 1,4 DE pr. ha pr. planperiode for fjerkræ.

I tabel 24 fremgår gødningsregnskabet for producerede og afsatte DE for den indsendte ansøgning. Da ansøger også søger om en § 10 miljøtilladelse på Kanalvej 10, fremgår 74,99 DE som tilførte DE i tabel 24.

**Tabel 24.** Gødningsregnskab

	<b>Produceret Husdyrgødning DE</b>	<b>Tilført husdyr- gødning fra Ka- nalvej 10 DE</b>	<b>Afsat husdyr- gødning GMBH De</b>	<b>Til udbring- ning på ejen- dommen DE</b>
Bygaden 42	129,41	74,99	132,71	71,68

### Miljømyndighedens vurdering

Husdyrbruget har i alt 51,20 ha ejede arealer til udspretning af husdyrgødning. Alle arealer

er beliggende i nitratklasse 0. Tidligere har Sønderborg Kommune sagsbehandlet ud fra Miljøstyrelsens digitale husdyrvejledning således at oplandene til det marine Natura 2000 område "Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als" er nitratklasse 1.

I mellemtiden er der kommet en ny Natur og Miljøklagenævns-afgørelse Sag NMK-133-00153, som fastslår at Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen ikke giver kommunen adgang til, som Miljøstyrelsens digitale husdyrvejledning ellers forslår - at se bort fra offentliggjorte data i det pågældende opland.

Arealerne i oplandet er derfor, som det fremgår af kortet i [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) behandlet som arealer i nitratklasse 0.

Udover de 51,20 ha ejede og forpagtede arealer er der 127,74 ha konventionelt drevet jord til rådighed i projektet.

71,68 DE kan udsprede på egne og forpagtede arealer med et dyretryk på 1,4 DE/ha og de resterende DE, i alt 132,71 DE leveres til ejers konventionelt drevne jord i ansøgningen indsat som "aftalearealer" CVR-nr. 35278346c/o LandboSyd, att. Anders Andersen Peberlyk 2. De konventionelt drevne arealer fremgår af tabel 23. Da ansøger har ansøgt om en produktion svarende til 129,41 DE er husdyrbrugets samlede udbringningsareal større end det mindst tilladte jf. Bek. om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Derfor vurderer miljømyndigheden, at harmonikravet er opfyldt.

Ændringer i husdyrbrugets ejede og forpagtede udbringningsarealer skal anmeldes til kommunen og have kommunens accept, før ændringen kan finde sted jf. §§ 15-16 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Anmeldelsen skal ske før planårets begyndelse den 1. august. Kommunen vurderer om sådanne ændringer af udbringningsarealerne kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

Bemærk at den del af godkendelsen der vedrører arealerne, skal være kendt af de personer, der er beskæftiget med den pågældende del af arealdriften.

## 6.2 Lokalisering og planmæssige forhold

Arealerne i Sønderborg Kommune tilhørende Bygaden 42, ligger primært i området omkring Asserballe. En mindre del af arealerne ligger omkring Østerby på Kegnæs og et enkelt areal ligger ved Gammel Pøl på Sydals. "Aftalearealerne" ligger primært omkring Østerholm og Hundslev, se bilag 8.

Et områdes zonestatus fremgår af lokalplan eller af kommuneplanrammen, se bilag 8.

Lokalplan: Mark 9-0 ligger i et kommuneplanlagt vindmølleområde ved Pøl, 3.3.002.T. Der er et areal indsat som "aftaleareal" et konventionelt drevet areal, 10-0 som er § 3, der ligger op til det samme område.

Mark 3-0 ligger i landzone op til et kommuneplanlagt område, 3.4.005.D, en campingplads på Kegnæs. Arealet 203-0 ligger indenfor 200 meter til campingpladsen.

Mark 144-0 og 142-0 ligger i landzone op til et lokalplanlagt område, 18-501, Gokartbane ved Høgebjerg. Området er lokalplanlagt til et støjende fritidsanlæg.

Mark 112-0 og 113-0 ligger i landzone op til et kommuneplanlagt område, 2.2009.D og 2.2.005.D, kommuneplanlagte områder til offentlige formål (Kirke, Kirkegård).

Mark 112-1 ligger i landzone op til et kommuneplanlagt område, 2.2.006.D, kommuneplanlagt område til Forsamlingshus, boldbane og gammel skole i Notmark.

Øvrige arealer ligger ikke i eller op til lokalplanlagte områder.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Sønderborg Kommune stiller ingen supplerende vilkår til arealerne, som vedrører planmæssige forhold. Det vurderes, at de generelle regler er tilstrækkelige.

## **6.3 Påvirkninger af søer og vandløb**

### **Søer**

#### **Mjang Dam**

Arealerne 141+1, 3-4, 141-0, 141-4 § 3, 141-3, 143-0 og 142-0a og 142-0b ligger helt eller delvist i udkanten af oplandet til Mjang Dam, se bilag 10. Søen er udpeget som særlig regional eller lokal beskyttelsesinteresse jf. Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug § 11 stk. 3. Miljømålet for god økologisk tilstand er sat ud fra klorofyl koncentrationen i søen.

For de to nedstrømsliggende søer Nydam og Lillehav gælder det, at de i vandplanen, skal opnå god økologisk tilstand. Langt de fleste søer i oplandet er gennem tiden blevet stærkt belastet med næringsstoffer.

En del søer har modtaget egentligt byspildevand, og mange søer er belastet af tilførsel af næringsstoffer fra landbruget og spildevand fra spredt bebyggelse.

Selvom søernes tilstand i mange tilfælde er forbedret, er det generelle billede stadig, at søerne har opblomstringer af alger – ofte blågrønaler- og undervandsplanterne er forsvundet eller meget sparsomt udbredt. Desuden er fiskebestanden i alt for høj grad domineret af skaller og brasener og for lille en biomasse af rovfisk som f. eks. aborre og gedde.

Årsagen til dette er dels nuværende tilførsler af næringsstoffer især fra landbruget, men også at de tidligere tilførsler har medført en ophobning af næringsstoffer i søbunden, der stadig påvirker søernes tilstand, som følge af forøget næringsstoffrigivelse.

#### **Ketting Nor**

Arealerne 101-0, 101-1 ("aftaleareal", indgår ikke i den samlede beregning), 101-1 (udbringning), 101-2, 106-0, 104-0, 104-1, 104-2, 113-0, 112-0, og 112-1 ligger helt eller delvist i udkanten af oplandet til Ketting Nor, se bilag 10. Ketting Nor er en næringsrig brakvandssø. Søen er en ren sø efter danske forhold, og den har en god udbredelse af undervandsplanter. Ketting Nor har et overfladeareal på 38 ha. Søen er en af Danmarks bedste fiskevande, når det drejer sig om aborre. Gennemsnitsdybden i søen er 1 meter med en maksimumsdybde på 1,3 meter. Ketting Nor indgår i den nationale overvågning af vandmiljøet. Søen og arealerne omkring er levested for en række relativt sjældne arter.

Relativt sjældne plantearter:

- Butfinnet Mangeløv (*Dryopteris cristata*)
- Butblomstret Siv (*Juncus subnodulosus*)
- Maj-Gøgeurt (*Dactylorhiza majalis* ssp. *majalis*)
- Ægbladet Fliglæbe (*Neottia ovata*)
- Strand-Kvan (*Angelica archangelica* ssp. *litoralis*)
- Vinget Perikon (*Hypericum tetrapterum*)

Følgende fugle fra rødlisten er ifølge Dansk Ornitologisk Forenings register observeret i Ketting Nor: Hvinand, Isfugl, Blå kærhøg, Bramgås, Havørn, Rørdrum, Spidsand, Stor skalle-sluger, Pibeand og Hjejle.

Løvfrøen, Syd-, Dværg- og Brunflagermus anvender Ketting Nor som leve-, yngle-, raste- eller fourageringsområde.

Søen spiller således en vigtig rolle for sammenbindingen af den ellers så fragmenterede natur i det intensivt dyrkede landskab. Udover at have stor landskabelig og rekreativ værdi, så giver Ketting Nor og de tilhørende småbiotoper rum til den naturlige flora og fauna.

De resterende arealer er beliggende uden for opland til søer.

Ingen af arealerne i Sønderborg kommune er lavbundsarealer, se bilag 10.

### **Vandløb**

Under mark 101-1 (udbringning) og 101-2 løber det rørslagte vandløb Aalemose Rende.

Under mark 112-0 løber det rørslagte vandløb Engmoos rende.

Syd for mark 143-0 løber Asserballe Bæk. Terrænet skrånede ikke mod bækken med mere end 6°.

Under mark 9-0 løber et rørslagt vandløb. Nr.6.

Vest for mark 10-0 løber et åbent vandløb, D-kanalen – L38. Marken er § 3.

I kanten af mark 9-0 løber M-, F- og T-kanalen. Marken skrånede ikke mod vandløbene med mere end 6°.

Under mark 203-0 løber det rørslagte vandløb K24.

Nord for mark 204-0 løber et rørslagt vandløb K25.

### **Miljømyndighedens vurdering**

#### **Mjang Dam**

Da afstanden fra marken til Mjang Dam er mere end 3 km, vurderer Sønderborg Kommune, at risikoen for overfladeafstrømning til Mjang Dam er minimal. Da de dominerende jordbundstyper er sandblandet lerjord, og lerblandet sandjord, vurderes overfladenær udsivning til arealerne ligeledes at være minimal. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er særlige forhold, som giver anledning til at stille supplerende vilkår af hensyn til udvaskningen af fosfor til Mjang Dam.

#### **Ketting Nor**

Da afstanden fra marken til Ketting Nor er mere end 2 km, vurderer Sønderborg Kommune,

at risikoen for overfladeafstrømning til Ketting Nor er minimal. Da de dominerende jordbundstyper er sandblandet lerjord, vurderes overfladenær udsivning til arealerne ligeledes at være minimal. På den baggrund, vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er særlige forhold, som giver anledning til at stille supplerende vilkår af hensyn til udvaskningen af fosfor til Ketting Nor.

#### Vandløb

Ingen arealer skrånede ned mod vandløb med mere end 6°. Det vurderes derfor at de lovpligtige 2 m bræmmer er tilstrækkelige til at beskytte vandløbene mod overfladeafstrømning af næringsstoffer fra markerne.

## 6.4 Påvirkninger af fjord og hav

Miljøstyrelsen har fastlagt følgende afskæringskriterium for skadesvirkning af nitratudvaskning til overfladevande:

Et projekt for husdyrbrug kan ikke medføre en skadevirkning på overfladevande, herunder Natura 2000-områder samt yngle- eller rasteområder for beskyttede arter som følge af nitratudvaskning, hvis følgende punkter alle er opfyldt:

(afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter) Pkt. 1: Antal dyreenheder (DE) i det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, har ikke været stigende siden 1. januar 2007. Hvis der er andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007, skal dette inddrages i vurderingen således, at en eventuel øget nitratudvaskning fra andre kilder end den samlede husdyrproduktion kan medføre et skærpet krav i godkendelsen, der modsvarer miljøeffekten af den øgede nitratudvaskning i det aktuelle opland. Gennemførte initiativer, fx etablering af vådområder, som reducerer nitratudvaskningen fra det aktuelle opland, kan ikke anvendes til at tillade et øget dyretryk i det aktuelle opland.

(afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i sig selv)

Pkt. 2A: Nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, dog således, at

Pkt. 2B: nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 1 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er et meget lidt eutrofieret vandområde.

Tabel 25 viser det maksimale dyretryk (DE<sub>max</sub>) og udvaskning svarende til maksimalt dyretryk uden virkemidler, samt det reelle dyretryk (DE<sub>reel</sub>) for ansøgt drift og den reelle udvaskning i ansøgt drift.

**Tabel 25.** Nitratudvaskning til overfladevand

<b>DEmax</b> , reduktionsprocent 100 % DE/ha	1,4
<b>DEmax</b> , reduktionsprocent 100 % udvaskning kgN/ha	44,9
<b>DEreel</b> DE/ha	1,4
<b>DEreel</b> udvaskning kgN/ha	19,1
<b>Udvaskning svarende til plantebrug</b> kgN/ha	37,2

Den totale udvaskning til oplandene beregnes med baggrund i Miljøstyrelsens notat om afskæringskriterier. Notatet indeholder en række eksempler med flere forudsætninger. I beregningerne der fremgår af tabel 25, er disse forudsætninger medtaget. Oplande til marine områder er delt i dyrkede og udyrkede arealer. Fordelingen er ca. 60-40. Der er indsat beregninger for standardudvaskninger for dyrkede og udyrkede arealer.

Den samlede udvaskning fra Bygaden 42 fremgår af tabel 26.

**Tabel 26.** Udvasning fra Bygaden 42 til Augustenborg Fjord, Flensborg Ydre Fjord og Sydlige Lillebælt, Als Ærø

	Augustenborg Fjord
Opland, ha	9457
Samlet udspretningsareal fra projektet, ha	46,59
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning, kg nitrat/ha	-18,1
Vægtet maksimaludvaskning kgN/ha	44,9
DEreel udvaskning kgN/ha	19,1
Samlede påvirkning kg nitrat/år i <b>nudrift</b> /ha	27,9
Samlede påvirkning kg nitrat/år i <b>ansøgt</b> drift/ha	14,33
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til oplandet, %	-0,24
	<b>Flensborg Ydre Fjord</b>
Opland, ha	10.903
Samlet udspretningsareal fra projektet, ha	4,14
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning, kg nitrat/ha	-18,1
Vægtet maksimaludvaskning kgN/ha	44,9
DEreel udvaskning kgN/ha	19,1
Samlede påvirkning kg nitrat/år i <b>nudrift</b> /ha	27,9

Samlede påvirkning kg nitrat/år i <b>ansøgt</b> drift/ha	14,33
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til oplandet, %	-0,017
	<b>Sydlige Lillebælt Als, Ærø</b>
Opland, ha	6931
Samlet udspretningsareal fra projektet, ha	0,48
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning, kg ni- trat/ha	-18,1
Vægtet maksimaludvaskning kgN/ha	44,9
DEreel udvaskning kgN/ha	19,1
Samlede påvirkning kg nitrat/år i <b>nudrift</b> /ha	27,9
Samlede påvirkning kg nitrat/år i <b>ansøgt</b> drift/ha	14,33
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til oplandet, %	-0,0042

I henhold til tal fra CHR-registeret, som er tilgængelige på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm> har udviklingen i husdyrtrykket i oplandet til Augustenborg Fjord, Flensborg Ydre Fjord og Sydlige Lillebælt, Als, Ærø faldet siden 2007. Sønderborg Kommune har ikke kendskab til øget påvirkning fra andre kilder i oplandene.

Antallet af dyreenheder på ophørte landbrug har kommunen ingen umiddelbare oplysninger om, da disse ofte ikke indberettes til kommunen. Det er kommunens erfaring, at landmændene registrerer ophør med produktionen i CHR, og at tallene fra CHR derfor viser et realistisk billede af udviklingen. Ophørte landbrug kan frit indenfor 3 år genoptage deres produktion. Det antages derfor at ophørte DE automatisk forsvinder ud af CHR løbende og at der nogenlunde er det samme antal ophørte DE i registeret årene imellem.

Udbringningsarealerne afvander indirekte til H173.

Udvaskningen til vandområderne er i nudriften er 27,9 kgN/ha og i ansøgt drift 14,33 kgN/ha. Udvaskningen ligger langt under planteavlsniveauet på 37 kgN/ha for alle oplande.

### Fosfor

Ingen af husdyrbrugets arealer beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Fosforoverskuddet på bedriften er overholdt ifølge ansøgningskemaet.

### Miljømyndighedens vurdering

Påvirkningen fra husdyrgødning fra den ansøgte produktion udgør 13,57 kgN/ha mindre i ansøgt drift end i nudriften for alle oplande. I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i sig selv ikke medfører en skade-

virkning på vandområderne eller Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H 173).

Der er ikke kendskab til andre kilder til nitratudvaskning end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra oplandet siden 1. jan. 2007.

### **Fosfor**

Husdyrbrugets udbringningsareal er beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Da kravene til P-overskud samtidig er overholdt ifølge ansøgningskemaet i [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk), vurderer Sønderborg Kommune, at ingen af vandområderne vil blive påvirket væsentligt i negativ retning ved udvaskning af fosfor ved en gennemførelse af projektet.

## **6.5 Nitrat til grundvand**

Udbringningsarealerne 3-4 og 141-0 ligger helt eller delvist i oplandet til Asserballe Vandværk samt Mjang Dam Vandværk. Arealet 3-4 ligger endvidere indenfor boringsnære beskyttelseszoner, BNBO, se bilag 9.

Udbringningsarealerne 142-0a, 142-0b, 143-0, og 144-0 ligger i et område med særlig drikkevandsinteresse, i oplandet til Asserballe og Asserballeskov vandværk og indenfor indsatsområde for Fynshav-Asserballe.

Der er ingen øvrige grundvandsfølsomme forhold for øvrige arealer.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Mark 3-4 ligger indenfor BNBO. Da produktionen er økologisk og udvaskningen fra rodzonen er 27,9kgN/ha i nudrift og i ansøgt drift 14,33 kgN/ha, er udvaskningen langt under planteavlsniveauet i BNBO. Det vurderes derfor at driften af marken i BNBO ikke er til skade for boringen. Området der ligger i BNBO, mark 3-4 skal til hver en tid drives således udvaskningen svarer til maksimalt planteavlsniveau.

Sønderborg Kommune vurderer, at grundvandet, som Asserballe og Asserballeskov vandværk indvinder fra, ikke er sårbart overfor nitratbelastning fra landbruget i området. Der stilles derfor ikke særlige vilkår til beskyttelsen af grundvandet i området.

## **6.6 Beskyttet natur**

Arealerne er gennemgået for natur beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 og Husdyrlovens § 7 i forbindelse med tilladelsen. I de følgende afsnit er der redegjort for de forskellige naturtyper.

Naturbeskyttelseslovens kapitel 2 indeholder bestemmelser om en generel beskyttelsesordning for naturtyper mv. Beskyttelsen efter § 3 gælder for søer og vandløb samt heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af de beskyttede naturtyper. Beskyttelsesordningen er ikke til hinder for, at arealernes hidtidige benyttelse fortsættes.



## **§7 natur**

Der er ikke arealer på eller op til § 7 natur.

## **§ 3 Natur**

Der er flere arealer med § 3 beskyttet natur i ansøgningen fra Bygaden 42. Arealerne er beskrevet herunder og fremgår af bilag 11.

### **Arealer som ikke indgår i den samlede beregning, ”aftalearealer”**

Mark 107-0 §3 består delvist af et beskyttet overdrev, en beskyttet eng og en beskyttet sø.

Mark 107-1 §3 består delvist af et beskyttet overdrev, en beskyttet eng og en beskyttet sø.

Mark 107-2 §3 består af en beskyttet eng. De tre aftalearealer 107-0, 107-1 og 107-2 ligger nord for Østerholm i Nørreskoven.

101-2 §3 er en beskyttet eng.

105-0 §3 er en beskyttet eng. Markerne 103-2, 103-0 og 103-1 ligger op til engen. Markerne skråner ikke med mere end 6° mod engen.

Mark 103-0 og 103-2 ligger ligeledes op til en eng mod syd. Markerne skråner ikke mod engen mod syd med mere end 6°.

141-4 §3 er en beskyttet mose. Markerne 141-3 og 141-0 ligger op til mosen. Markerne skråner ikke med mere end 6° mod mosen.

106-0 §3 er en beskyttet eng. Engen er et aftaleareal som vil blive afgræsset. Markerne 104-0, 104-1, 104-2 og 101-0 ligger op til engen. Markerne skråner ikke med mere end 6° mod engen.

Mark 9-0 §3 består delvist af et beskyttet overdrev, en beskyttet eng op til en beskyttet sø.

Mark 10-0 §3 består af en beskyttet eng. Arealet vil blive afgræsset.

### **Udbringningsarealer som indgår i den samlede beregning**

Mark 111-0 ligger op til to moser. En mod nord og en mod vest. Terrænet skråner ikke mod moserne med mere end 6°.

Mark 101-0 ligger ligeledes op til en mose mod nord. Marken skråner ikke mod mosen mod nord med mere end 6°.

Mark 101-0 ligger ligeledes op til en mose mod nor. Marken skråner ikke mod mosen mod nord med mere end 6°.

Mark 143-0 ligger op til en beskyttet mose, en beskyttet sø og en strimmel beskyttet eng. Marken skråner ikke mod naturarealerne med mere end 6°.

Mark 142-0a og 142-0b ligger op til en beskyttet mose og en beskyttet sø. Markerne skråner

ikke mod naturarealerne med mere end 6°.

Mark 9-0 ligger op til en beskyttet eng. Markerne skrånere ikke mod engen med mere end 6°.

### Miljømyndighedens vurdering

Generelt gælder det for § 3 arealer, at disse ikke må trampes op, så det resulterer i en tilstandsændring.

Det er også væsentligt, at arealerne ikke bliver fuldstændig nedbidte, hvis der er blomsterplanter på arealerne der skal spredes med frø.

Helårsgræsning skal være nedbidt i april – dvs. væksten skal være lang i december.

Græsset skal således ved helårsgræsning, stadig være langt når det bliver efterår for, at der er tilstrækkelig med stråfoder på marken frem til april hvor græsset vokser igen. Helårsgræsning er mest egnet til meget store arealer.

Sommergræsning må sjældent resultere i at § 3 arealer blive helt nedbidte. For at sikre ovenstående stilles der vilkår til afgræsningstryk på § 3 arealerne angivet i ansøgningen. Græsningstrykket kan ses i tabel 27.

**Tabel 27.** Afgræsningstryk/Vilkår: dyr/ha/år

Mark	Med i samlet beregning	Type	Afgræsningstryk/Vilkår: dyr/ha/år			
			Får	Ungkreaturer	Ammekøer	Heste
107-0	Nej	Overdrev	1,5-2,0	0,5	0,3	0,5
107-1	Nej	Overdrev	1,5-2,0	0,5	0,3	0,5
107-3	Nej	Eng	5-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
101-2	Nej	Eng	5-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
106-0	Nej	Eng	5-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
141-4	Ja	Mose	4-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
9-0	Ja	Overdrev	1,5-2,0	0,5	0,3	0,5

For at kontrollere at ovenstående vilkår i tabel 27 overholdes, skal der føres en journal over antallet af dyr der afgræsser arealerne. Af driftsjournalen skal det ligeledes fremgå perioden for afgræsning.

Det vurderes, at det ikke er relevant at stille særlige vilkår i henhold til arealer beskyttet af

Husdyrlovens § 7, da afstanden til arealerne er så stor, at påvirkningen fra arealerne ikke vil være målbar.

Sønderborg Kommune vurderer, at det ikke er relevant at stille vilkår til øvrige nævnte naturområder, idet hældningen ned mod naturarealerne er mindre en 6°.

## 6.7 Bilag IV arter

En række dyr, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV kan have levested, fødesøgningsområde, ynglested eller sporadisk levested på eller i nærheden af udbringningsarealerne i Sønderborg Kommune. På baggrund af faglig rapport 322 fra Danmarks Miljøundersøgelser samt kommunens øvrige kendskab vurderes det umiddelbart, at der er tale om følgende arter: vandflagermus, troldflagermus, dværgflagermus, pipistrelflagermus, brunflagermus, sydflagermus, hasselmus, skovmår, stor vandsalamander og løgfrø. Bilag 11 viser en oversigt over registrerede padder.

Sønderborg Kommune har konkret kendskab til, at løvfrø er observeret på lokaliteter umiddelbart rundt om udbringningsarealerne. Butsnudet frø er observeret i nærheden af udbringningsarealerne.

### Miljømyndighedens vurdering

Der er generelt et godt kendskab til padder i området. Der er ikke konstateret padder beskyttet af Habitatdirektivets bilag IV i vandhuller på udspretningsarealerne eller i den radius som henholdsvis Løvfrø og Butsnudet frø normalt bevæger sig, i henhold til DMU-rapport 635. Sønderborg Kommune stiller derfor ikke særlige vilkår til beskyttelse af bilag IV arter.

## 6.8 Natura 2000

### Terrestrisk Natura 2000

Nærmeste Natura 2000 område på land er Lilleskov og Troldmose (H189), se bilag 12. Arealet afvander ikke til området. Afstanden til skoven er - ca. 1500 meter fra udbringningsarealet 101-0. "Aftalearealerne" 107-1, 107-2 og 107-2 ligger omgivet af habitatområdet (H189) på tre sider, men er ikke klassificeret som habitatområde. Arealerne afgræsses, se mere i afsnit omkring Beskyttet Natur.

### Marint Natura 2000

En del af udbringnings arealer afvander ikke direkte til marint Natura 2000. Det nærmeste marine Natura 2000 område er Natura 2000 område Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H 173). Markerne på Kegnæs, mark 9-0 og 153-0 ligger i oplandet til habitatområdet. Øvrige udbringningsarealer afvander indirekte via Augustenborg Fjord og Alssund til H173. Læs mere i afsnit Kvælstof og fosfor til fjord og hav.

### Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at udbringningen af husdyrgødning på arealerne ikke vil påvirke Natura 2000 områderne på land væsentligt via ammoniakdeposition, da alle arealer er beliggende mere end 5 km fra nærmeste Natura 2000 område. I henhold til Miljøstyrelsens bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009 vil der kun i helt særlige tilfælde kunne måles afdampning af ammoniak

i koncentrationer på mere end 1 kg N/ha/år i afstande på 25 meter fra udbringningsarealet. Udover denne afstand vil påvirkningen være en del af baggrundsbelastningen.

Samlet set vurderes det, at markdriften på de ansøgte arealer ikke vil være en trussel for udpegningsgrundlaget for det marine Natura 2000 område Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H 173) eller på Terrestrisk Natura 2000 områder, som beskrevet i afsnitte omkring Fjord og Hav. Der stilles derfor ikke vilkår.

### **Røddlistede dyr og planter**

”Røddliste 2007” er en fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter i Danmark. Formålet med listen er dels at danne grundlag for arbejdet med at opretholde naturens mangfoldighed i Danmark og dels opfylde internationale forpligtelser i forhold til Biodiversitetskonventionen.

Kommunen har ikke kendskab til forekomst af røddlistede dyr og planter i området.

### **Økologiske forbindelseslinjer – korridorer**

De tilbageværende landskabselementer så som levende hegn, beskyttede sten- og jorddiger, småskove, mindre moser og vandhuller danner vigtige spredningsveje og levesteder for områdets dyre og planteliv.

I området omkring Bygaden 42 er der ledelinjer for dyr og planter i form af vandløb og levende hegn.

Projektet indebærer ikke etablering af nyt anlæg udover verandaerne og giver derfor ikke anledning til, at der ændres på spredningskorridorernes funktion i landskabet.

## **6.9 Beskyttede sten- og jorddiger**

Der er beskyttede sten- og jorddiger langs markerne 112-0, 112-1 og 141-0. De beskyttede sten- og jorddiger er omfattet af bestemmelserne i Museumsloven § 29 a. Det betyder, at de ikke må beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Sønderborg Kommune vurderer, at de beskyttede sten- og jorddiger, der findes på ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning.

## **6.10 Kultur- og fortidsminder**

Der er registreret fortidsminder ved markene 113-0 og 144-0. Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. Dette vil sige, at alle foranstaltninger der indebærer en påvirkning af fortidsmindernes indhold og overflade ikke er tilladt. Endvidere må der, inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindets bund, ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes jf. § 29 f i museumsloven.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Sønderborg Kommune vurderer, at fortidsminder på og i nærheden af ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning og der stilles derfor ikke vilkår.

## 7 Bedste tilgængelige teknik (BAT)

Et af hovedformålene med Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at fremme anvendelsen af renere teknologi og sikre brug af den bedste tilgængelige teknik i husdyrbrug. Princippet om brugen af bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen.

Der er BAT for følgende områder:

- Foder, se afsnit 3.5
- Staldindretning, se afsnit 3.3
- Forbrug af vand og energi, se afsnit 3.6
- Opbevaring/behandling af husdyrgødning - se afsnit 4.3
- Udbringning af husdyrgødning – se afsnit 4.4
- Management (ledelses- og kontrolfunktioner) behandles herunder.

### **BAT for Management**

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På bedriften er der taget følgende forholdsregler:

Der føres journal over spredning af husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning. Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Der er udarbejdet en beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet.

Der er ikke udarbejdet egentlige planer for reparation og vedligehold. Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov. Der er fast årlig service på ventilationsanlægget og oliefyret.

Der er ikke egentlige uddannelses- og træningsprogrammer. Der er en fuldtidsansat beskæftiget på bedriften.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at ansøger bruger BAT indenfor management.

### **Miljømyndighedens vurdering**

#### **Management**

Ansøger har redegjort for implementeringen af BAT i forhold til Management. Der er stillet en række vilkår i de øvrige BAT-afsnit: der skal bl.a. registreres vand- og elforbrug. Der skal føres en driftsjournal for ventilationen.

Endvidere er der stillet vilkår til at der skal forefindes en beredskabsplan, som skal opdateres minimum hvert 2. år. Kommunen vurderer, at ansøger lever op til BAT for Management, når de enkelte vilkår efterleves.

#### **Staldindretning**

Der udmuges 3 gange ugentligt, hvilket reducerer ammoniakfordampningen fra anlægget.

## **Foder**

Der anvendes optimerede foderblandinger og fasefodring.

Sønderborg Kommune vurderer, at teknologierne for denne ægproduktion svarer til det teknologiniveau, der er beskrevet i "EU-kommissionens reference-dokument om BAT for intensivt hold af svin og fjerkræ". Sønderborg Kommune vurderer derfor, at disse tiltag er tilstrækkelige til at ejendommen lever op til BAT.

## **Forbrug af vand og energi**

Der vil blive anvendt lysstyring og lysdæmpning samt frekvensstyret ventilation der medfører at strømforbruget holdes på et minimum. Ventilationssystemet er computerstyret og tilpasset produktionen for at sikre optimal driftstid.

Der er drikkenipler placeret højt i buret for at lette hønernes vandoptagelse. Der monteres spildrender under niplerne. Der er daglig kontrol af vandforbrug for at opdage evt. lækager.

## **Opbevaring/behandling af husdyrgødning**

Gødningen opbevares lukkede containere og i markstakke som overdækkes.

## **Udbringning af husdyrgødning**

Der anvendes bredspredning af fjerkrægødningen, da det er den bedste og eneste måde at udbringe fjerkrægødning på.

## **Miljømyndighedens samlede vurdering**

Et af hovedformålene med Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at fremme anvendelsen af renere teknologi og sikre brug af den bedste tilgængelige teknik i husdyrbrug. Princippet om brugen af bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen.

Sønderborg Kommune vurderer samlet set, med baggrund i de enkelte redegørelser for BAT, at det ansøgte lever op til niveauet for BAT, for en ejendom med den pågældende husdyrproduktion og størrelse, med de vilkår som i øvrigt er stillet i miljøgodkendelsen i relation til BAT.

Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille vilkår om yderligere indførelse af bedst tilgængelig teknologi. Det skal bemærkes, at BAT-vurderingen er foretaget som en selvstændig vurdering uden hensyn til om beskyttelsesniveauerne i husdyrloven er overholdt.

## **8 Husdyrbrugets ophør**

Ved husdyrbrugets ophør vil stalde, anlæg for opbevaring af foder, husdyrgødning og lignende blive tømt og rengjort.

### **Miljømyndighedens vurdering**

Sønderborg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

Der stilles vilkår om tiltag, der skal iværksættes i forbindelse med ophør.

Det vurderes således, at der er taget tilstrækkeligt hensyn til eventuel forureningsfare ved ophør af husdyrbruget.

## 9 Egenkontrol og dokumentation

Der føres ingen skriftlig opgørelse over egenkontrol bortset fra logbog over flydelag på gyllebeholderen.

I løbet af dagen holdes anlægget under opsyn og det tjekkes, om anlægget kører som det skal.

Herudover er der en række andre fast procedurer:

- Der rengøres stald inklusiv ventilatorer efter hvert hold høns.
- Evt. spild ved fodersiloer samles op og bortskaffes
- Der vil blive føres E-kontrol

### **Miljømyndighedens vurdering**

Kommunen vurderer, at den ovennævnte egenkontrol i kombination med de tilhørende dokumentationskrav og vilkår som udgangspunkt vil være tilstrækkelige til at føre tilsyn med ejendommens drift og miljøgodkendelsens overholdelse.



## 10 Offentliggørelse, klagevejledning og underretning

### Nabo- og partshøring

Et resume og et link til udkastet til miljøgodkendelse blev den 21. april 2016 udsendt til høring hos naboer inden for konsekvensområdet for lugt (270 m) og skønnede parter i sagen, ansøger selv og ansøgers konsulent. Et resume og et link til udkast af denne godkendelse er sendt i partshøring hos:

- Ansøger Robert Helge Beck
- Konsulent Ulla Pallesen

Ejere og lejere af følgende adresser:

- Bygaden 38 og 40, 6440 Augustenborg

Ejere og forpagtere af arealer med gylleaftaler:

- RHB GmbH, c/o LandboSyd, Peberlyk 2, 6200 Aabenraa

Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 3 uger frem til og med den 12. maj 2016. Nabo-høringen/partshøringen gav ingen kommentarer.

### Annoncering af afgørelse

Afgørelsen om godkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug er offentliggjort på [www.sonderborg.dk](http://www.sonderborg.dk) den 13. maj 2016 og der er efterfølgende orienteret herom i Sønderborg Ugeavis.

### Klagevejledning

Denne godkendelse er meddelt i overensstemmelse med kapitel 3 § 12 stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, (Miljøministeriets lov nr. 1572 af 20. december 2006).

Afgørelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af ansøgeren, klageberettigede myndigheder og organisationer samt enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 84 – 87.

En eventuel klage skal være skriftlig og sendes via Klageportalen på [www.borger.dk](http://www.borger.dk). På [www.borger.dk](http://www.borger.dk) klikker du på fanen [Miljø og energi] i venstre side. Her vælger du først [Forurening] og derefter [Landbrug og forurening]. På siden 'Landbrug og forurening' klikker du på [Klag til Natur- og Miljøklagenævnet] under selvbetjening midt på siden. Her skal du logge ind med dit NemID og følge vejledningen. Du kan nu uploade dokumenter og billeder eller skrive direkte i et tekstfelt. Klagen sendes også automatisk gennem klageportalen til den myndighed, som har truffet afgørelsen.

Klagen skal være modtaget inden klagefristens udløb fredag den 10. juni 2016.

### Civilt søgsmål

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er modtaget, eller – hvis sagen påklages – inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger.

## 11 Konklusion

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 22.000 økologiske konsumægshøner svarende til 129,41 DE på ejendommen Bygaden 42, 6440 Augustenborg og afsætning af husdyrgødning på bedriftens arealer tilhørende CVR-nr. 35431403.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 11, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af etableringen.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Husdyrgodkendelseslovens § 42.

## 12 Generelt

Meddelelse om miljøgodkendelse i henhold til Husdyrbruglovens § 11, stk. 2 for Bygaden 42, 6440 Augustenborg, annonceres på Sønderborg Kommunes hjemmeside den 13. maj 2016.

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger, fra afgørelsen er offentligt, påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagevejledning er vedlagt.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsens udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Godkendelsen omfatter udelukkende forholdet til miljølovgivningen. Andre godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (fx byggeloven, planloven, m.v.) skal søges separat.

Hvis virksomheden udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde, der medfører forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, skal dette godkendes af Sønderborg Kommune, før udvidelsen eller ændringen sker § 11 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug).



---

**Lene Alnor**  
Erhverv og Affald  
Sønderborg Kommune

## 13 Vilkår

### GENERELT

1. Godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år.

### EGENKONTROL

Dokumentation for overholdelse af vilkår (2-8) skal noteres i en **logbog/driftsjournal**, der skal opbevares på bedriften i minimum 5 år og skal fremvises til tilsynsmyndigheden, såfremt der anmodes herom. Dokumentationen skal have en sådan form, at den tydeligt kan vise, at vilkårene i godkendelsen er overholdt – uanset driftsmæssig sammenhæng med andre produktionsanlæg.

2. På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår. Den fremviste dokumentation skal, uanset evt. driftsmæssigt fællesskab med andre produktionsanlæg, særskilt og på tydelig vis kunne dokumentere ejendommens overholdelse af vilkårene i miljøgodkendelsen.

#### **Dyrehold**

3. Følgende skal noteres for dyreholdet:
  - Dyreholdets størrelse de sidste 3 år
  - antal indsatte hønniker
  - antal dyr bortskaffet til destruktionsanstalt, slagteri m.v.
  - antal af høns sendt til slagtning
  - antal solgte levende dyr.

Dokumentation kan være i form af E-kontrol eller kvitteringer fra indkøb, destruktionsanstalt, slagteri m.v.

4. Det skal noteres, hvornår der er foretaget udmugning i de enkelte staldafsnit.

#### **El- og vandforbrug**

5. Vandforbruget, og hvad der evt. er foretaget for at reducere det, skal registreres årligt.
6. El-forbruget, og hvad der evt. er foretaget for at reducere det, skal registreres årligt.

#### **Ventilation**

7. Det skal noteres, hvornår der er foretaget kontrol og rengøring af ventilationen.

#### **Opbevaring af dybstrøelse**

8. Dato og placering af oplag af kompost i markstak skal noteres på et kortbilag.

## Arealer

- Der skal føres en driftsjournal over type og antal af dyr, der afgræsser arealerne, som fremgår af vilkår 33. Af journalen skal det ligeledes fremgå perioden for afgræsning.

## HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

- Verandaerne skal opføres mht. farver og materialevalg som det eksisterende staldanlæg og som beskrevet i ansøgningen.

## HUSDYRHOLDDET, STALDANLÆG OG DRIFT

### Husdyrholdet og staldanlæg

- Husdyrbruget må drives med en maksimal årlig produktion på 22.000 årshøner, svarende til 129,41 DE. Hønerne må fordeles i staldene med følgende gennemsnitlig maksimal belægning:

Stald	Art og vægtklasse/alder	Stipladser	Antal	DE
Flok 1	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 2	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 3	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 4	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 5	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 6	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 7	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
Flok 8	Årshøne, konsumæg, gulvdrift + gødningskumme + udeareal, økologiske	2.750	2.750	16,18
		22.000	22.000	129,41

Det er antallet af dyr i de enkelte grupper, som er bindende, idet antal DE kan variere med opdateringer af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

- Der skal foretages udmugning i alle staldafsnit minimum 3 gange ugentligt.
- Hønsene må være udgående på mark A, bilag 4.
- For at undgå at hønsegården springer i skov, skal afgrøderne på mark A, bilag 4 (areal 143-0a og 142-0a), høstes som minimum hvert 10. år.

### Energi- og vandforbrug

- Hvis virksomhedens elforbrug overstiger 140.000 kWh/år skal der foretages et energieftersyn inden 1 år efter at elforbruget overstiger ovenstående. Besøgsrapporten fra energieftersynet skal fremsendes miljømyndigheden, og eventuelle forslag til

forbedringer, som via en besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter ansøgers modtagelse af besøgsrapporten.

16. Hvis husdyrbrugets vandforbrug overstiger 4.500 m<sup>3</sup>, skal ansøger sende en redegørelse til miljømyndigheden. Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvorfor forbruget er steget, og hvilke tiltag der sættes i værk for at reducere vandforbruget.

### **Spildevand herunder regnvand**

17. Der må ikke vaskes maskiner og redskaber på ejendommen, da der ikke forefindes en vaskeplads på ejendommen, med mindre vask sker inde i stalden med udledning gennem afløbssystem til gyllebeholder.

### **Affald**

18. Der må ikke opbevares olieprodukter, kemikalier, spildolie, brugte olie- og brændstoffiltre, medicinrester, kanyler og andet farligt affald på ejendommen.
19. Fast farligt affald som batterier og elsparepærer skal opbevares indendørs til de bortskaffes. Batterier skal opbevares i en syrefast beholder.
20. Ikke-genanvendeligt affald skal bortskaffes efter behov, dog minimum én gang om året.

### **Driftsforstyrrelser eller uheld**

21. Der skal forefindes en opdateret beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal opdateres hvert 2. år.

## **GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDTERING**

### **Flydende husdyrgødning**

22. Påfyldning af gylle til vogn skal ske på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter periode med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Såfremt påfyldningen af gylle sker med selvløsende fyldeårn eller tilsvarende metode til at undgå spild, er der ikke krav om påfyldeplads.

### **Fast gødning inkl. dybstrøelse**

23. Ved etablering af markstakke med dybstrøelse/kompost skal "Vejledning om etablering og overdækning af kompost" fra Miljøstyrelsen følges. Kun kompost med en tørstofprocent på over 30 % i hvert delparti må opbevares i markstak.
24. Kompoststakke (dybstrøelse) må højst være placeret på samme sted i 12 måneder. Herefter skal der gå 5 år, før kompost igen må placeres på samme sted.
25. Andelen af dybstrøelse, som udspredes på marken direkte fra stalden, skal være minimum 5 %.

## FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

### Støj fra anlægget og maskiner

26. Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer: Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver referencetiden inden for den pågældende periode.

Mandag-fredag kl. 07-18 (8 timer) Lørdag kl. 07-14 (7 timer)	Alle dage kl. 18-22 (1 time) Lørdag kl. 14-18 (4 timer) Søn- og helligdag kl. 07-18 (8 timer)	Alle dage kl. 22-07 (½ time)	Alle dage kl. 22-07 Maksimal værdi
55 db (A)	45 db (A)	40 db (A)	55 db (A)

Miljømyndigheden kan forlange, at husdyrbruget skal dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Målinger/beregninger skal foretages og afrapporteres som "miljømåling - ekstern støj" i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger nr. 6 fra 1984 og nr. 5 fra 1993. Dokumentationen skal tilsendes miljømyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Tidsfrist herfor aftales med miljømyndigheden.

Dokumentationen skal udføres efter Miljøstyrelsens gældende vejledninger af et firma, som er godkendt af Miljøstyrelsen. Målingerne/beregningerne skal foretages og afrapporteres som "Miljømåling - ekstern støj". Målingen/beregningen skal foretages for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund, under de mest støjbelastende driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden. Grænseværdier for støj anses for overholdt, hvis målte eller beregnede værdier fratrukket ubestemtheden er mindre end grænseværdien. Målingernes og beregningernes samlede ubestemthed fastsættes i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger. Ubestemtheden må ikke være over 3 dB(A). Hvis støjgrænserne er overholdt, kan der kun kræves en årlig støjmåling. Udgifterne til dokumentation skal betales af husdyrbruget.

### AREALER

27. Der må maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til 1,40 DE på bedriften
28. Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 51,20 ha udspretningsareal, som fremgår af bilag 7.
29. Der må afsættes husdyrgødning fra bedriften til konventionelle arealer som i denne ansøgning fremgår som "aftalearealer", som må modtage husdyrgødning svarende til 71,68 DE.
30. Der må afsættes 132,71 DE til ansøgers konventionelle produktion, svarende til 127,74 ha.
31. Området der ligger i BNBO bilag 9, mark 3-4 skal til hver en tid drives således udvaskningen svarer til maksimalt planteavlslsniveau.

32. Helårsgræsning på markerne nævnt i tabellen i vilkår 33, skal være nedbidt i april – dvs. væksten skal være lang i december. Græsset skal således ved helårsgræsning, stadig være langt når det bliver efterår.
33. På markerne som fremgår af nedenstående tabel, må der afgræsses med maksimalt det dyretryk der fremgår af tabellen.

Mark	Med i samlet beregning	Type	Afgræsningstryk/Vilkår: dyr/ha/år			
			Får	Ungkreaturer	Ammekøer	Heste
107-0	Nej	Overdrev	1,5-2,0	0,5	0,3	0,5
107-1	Nej	Overdrev	1,5-2,0	0,5	0,3	0,5
107-3	Nej	Eng	5-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
101-2	Nej	Eng	5-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
106-0	Nej	Eng	5-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
141-4	Ja	Mose	4-6	1,0-1,5	0,5-0,8	1,0
9-0	Ja	Overdrev	1,5-2,0	0,5	0,3	0,5

## HUSDYRBRUGETS OPHØR

34. Ved ophør af husdyrbruget skal der foretages:
- en oprydning i og omkring staldanlæg
  - Bortskaffelse af gødningsrester og spildevand efter gældende regler.
  - bortskaffelse af restkemikalier, medicinaffald m.v. i henhold til Sønderborg Kommunes affaldsregulativer.

## **Lovgrundlag**

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af en landbrugsejendom og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen forudsættes kendt og skal følges. Herunder er nævnt en række af de gældende vejledninger og lovgrundlag:

Lov nr. 1572 af 20/12/06 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Bekendtgørelse nr. 44 af 11/01/2016 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

Lov nr. 358 af 6/06/1991 om miljøbeskyttelse

Lov nr. 9 af 3/01/1992 om naturbeskyttelse

Bekendtgørelse nr. 1318 af 26/11/2015 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Bekendtgørelse nr. 639 af 13/06/2012 om miljøregulering af visse aktiviteter

Bekendtgørelse nr. 1309 af 18/12/2012 om affald

Regulativ for erhvervsaffald i Sønderborg Kommune

Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier i Sønderborg Kommune

Kommuneplan for Sønderborg Kommune 2013-2025